

Torsdagen den 24 oktober

Kl. 15.00

1 § Justerades protokollen för den 16 innevarande månad.

2 § Upplästes följande inkomna skrivelse:

Till riksdagen

Undertecknad anhåller härmed om ledighet från mitt riksdagsmannaskap fr. o. m. den 18 november 1985 t. o. m. höstsessionens slut för fullgörande av uppdrag som FN-delegat.

Stockholm den 22 oktober 1985

Ann-Cathrine Haglund

Kammaren biföll denna anhållan.

Talmannen anmälde att *Carl-Hugo Hamilton* (m) skulle tjänstgöra som ersättare för *Ann-Cathrine Haglund*.

3 § Svar på fråga 1985/86:65 om täckningsbidragen till högskolorna

Anf. 1 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Lars Sundin har frågat mig om när regeringen avser att fatta beslut om täckningsbidragen till högskoleenheterna.

Regeringen har fattat beslut i frågan i dag. Beredningen har varit komplicerad på grund av svårigheterna att rätt beräkna kostnaderna för de statliga högskolelärares överflyttning från löneplan L till löneplan F i samband med lärartjänstreformen.

Anf. 2 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Som nybörjare här i riksdagen hade jag inte kunnat tänka mig att man kunde få så snabbt svar på en fråga.

I två skrivelser till regeringen, i april och i juli, har UHÄ begärt att som vanligt få tackning för merkostnaderna för träffade löneuppgörelser. Det är inte småbelopp det rör sig om. Enligt UHÄ är det fråga om 290 milj. kr. När högskolorna planerar och budgeterar verksamheten för ett nytt läsår utgår de från att de skall få dessa s. k. täckningsbidrag. Beslutet om dessa brukar komma under sommaren. I år har det dröjt. Man kan undra varför. Nu har

Prot. 1985/86:17
24 oktober 1985

Om svenskundervisningen för invandrare

det varit komplicerat, säger statsrådet, och det kan jag kanske tro.

Innebär det här beskedet att högskolorna kommer att få vad de kallar för full kompensation för de avtal som slutits mellan arbetsmarknadens parter?

Anf. 3 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! I siffror innebär regeringens beslut i dag att av de 289 miljoner som UHÄ har begärt har regeringen beviljat 267 milj. kr. Det återstår en post på 4 miljoner att ta ställning till. Därefter finns det en skillnad på 18 milj. kr. mellan UHÄ:s framställning och regeringens beslut. Det är fråga om personer som får sin lön betald genom andra medel än högskolornas anslag, och då behövs det inte statligt bidrag till löneökningarna.

Anf. 4 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka också för det här beskedet. Det är just ovissheten som varit besvärande och skapat osäkerhet. Helst hade naturligtvis universiteten och högskolorna önskat full kompensation. Men det här beskedet är bättre än inget besked alls. Det har varit besvärande med den ovisshet som man har levt under.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1985/86:76 om svenskundervisningen för invandrare

Anf. 5 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Ylva Annerstedt har frågat mig om resurstilldelningen till svenskundervisningen för invandrare.

Den nya ordningen för svenskundervisning för vuxna invandrare träder i kraft den 1 juli 1986. Vad Ylva Annerstedt har tagit upp i sin fråga avser således åtgärder som berör budgetåret 1986/87.

Inom kort kommer riksdagen att föreläggas en proposition med vissa bestämmelser om svenskundervisningen för vuxna invandrare. I denna kommer bl. a. förslag om statsbidragssystem för den grundläggande svenskundervisningen för invandrare att presenteras.

Medelsbehovet för bl. a. denna undervisning för budgetåret 1986/87 kommer att redovisas i budgetpropositionen.

Anf. 6 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Jag får väl tacka för svaret även om det var skäligen magert. Bakgrunden är ju att studieförbunden har fått besked om vilka ramar de har att planera för beträffande den nya sfi-undervisningen. Riksdagen fattade i våras beslut om innehållet i och omfattningen av den undervisningen. Det skulle vara 500 timmar för grund-sfi och 200 timmar för påbyggnads-sfi. Rätt till denna utbildning skulle nya invandrare ha, däribland kvotflyktingar och anknytningsfall samt sådana tidigare invandrare som hade behov av undervisningen. Med de regler för gruppstorlek som riksdagen har slagit fast och som meddelats studieförbunden, kommer 400 000 timmar för grundläggande undervisning och 50 000–100 000 timmar för påbyggnads-sfi att räcka till

9 600 personer på det grundläggande stadiet och 3 000–6000 personer för påbyggnadsundervisningen.

Hur ser då invandringen ut 1985? Prognosen för nya invandrare inkl. anknytningsfall – ett okänt antal – och kvotflyktingarna anger 10 000 asylsökande och 1 250 kvotflyktingar. Mycket lågt räknat blir det 11 500 personer. Regeringens ram är således alldeles för snäv, och någon utbildning för tidigare invandrade kan det över huvud taget inte bli tal om.

Kan statsrådet förklara för mig hur regeringen har tänkt sig att de 9 600 personerna som skall få lära sig svenska skall väljas ut. Och vilka insatser har regeringen tänkt sig för de flera tusen personer som blir utan undervisning?

Anf. 7 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Regeringen bereder nu det förslag till lag som skall föreläggas riksdagen om svenska för invandrare. Det lagförslaget presenteras inom ett par veckor. Det kommer att ge svar på en del frågor. Därtill gäller det frågan om vilket anslag som kommer att föreslås. Detta avser budgetåret 1986/87 och ingår följaktligen i budgetpropositionen.

Anf. 8 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Alldeles uppenbart har studieförbunden fått sig tilldelade en ram som de skall planera efter. Den ramen räcker till 9 600 personer. Vad skall vi göra med alla de andra som tydligen får stå utanför undervisningen? Undervisning i svenska är ju det viktigaste instrumentet för att invandrarna skall kunna klara sig i det svenska samhället. Det är därför av oerhört stor betydelse att denna undervisning kommer alla till del och att den gör det snabbt.

Med de ramar som departementet nu har lämnat besked om att studieförbunden skall planera efter kommer alldeles uppenbart en stor grupp människor att lämnas utanför undervisningen.

Om regeringen avser att avsätta fler timmar så att alla invandrare kan få del av den grundläggande undervisningen, tycker jag det vore intressant att få besked om det nu när studieförbunden planerar den här undervisningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1985/86:82 om högskolepolitiken

Anf. 9 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Per Unckel har frågat mig om jag för riksdagen vill redogöra för vilka socialdemokratiska högskoleståndpunkter som står i tur att överges.

Till svar på Per Unckels fråga vill jag upplysa om att den socialdemokratiska partistyrelsen år 1984 antagit ett program för högskolefrågor. Där sägs bl. a.:

”Det finns nu några års erfarenhet av de förändringar högskolereformen medförde. Vi måste ta vara på dessa och systematiskt pröva olika inslag i reformen, såväl mot de ursprungliga intentionerna som med dagens krav och förutsättningar. Dessa skiljer sig i flera avseenden från vad man under sextio-

och sjuttiotalen hade anledning att vänta sig---. Vi måste också vara beredda att ompröva de medel vi använder och finna nya vägar för utveckling av högskolan och dess verksamhet---. I den allmänna samhällsdebatten står nu på 1980-talet andra frågor i centrum än i samband med högskolereformen--- till exempel byråkratiseringen."

Det sägs också att "högskolan ska vara en spjutspets mot framtiden" samt: "att bedriva en vital vetenskaplig forskning är en av högskolans grundläggande uppgifter".

I vilken utsträckning det socialdemokratiska partiets högskolepolitik redovisas inför riksdagen sammanhänger med hur åtgärder som partiet vill se vidtagna kräver att riksdagen fattar beslut i lagstiftnings- eller anslagsfrågor.

Anf. 10 PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag får – samtidigt som jag tackar utbildningsministern för svaret på min fråga – hälsa Lennart Bodström välkommen som utbildningsminister. Jag ser fram emot tre år av friska debatter med honom.

Under de senaste åren har högskolan hamnat i vad nästan alla numera kallar kris. Vi vet att byråkratiseringen kväver kreativitet. Vi vet att forskare flyr från högskolan därför att andra arbetsuppgifter känns mer stimulerande. Vi vet att högskolans ämnen, inte minst inom humaniora, håller på att utarmas. Vi vet att orättfärdigheter finns i antagningen som gör att de mest kompetenta inte garanteras plats.

Sammantaget ger detta bilden av ett dåligt utnyttjande av vårt lands allra främsta intellektuella krafter. Den gemensamma nämnaren för alla dessa bekymmer är den s. k. U-68/H-75, dvs. den utbildningsreform som genomfördes år 1977 och som, såvitt jag vet, hade Lennart Bodström i en tidigare kapacitet som en av sina främsta tillskyndare. Genom denna s. k. reform övergavs den vida kunskaps- och bildningsmålsättning som tidigare väglett den högre utbildningen.

När jag ställde min fråga till Lennart Bodström om vilka socialdemokratiska högskoleförslag det är som nu står i tur att överges, var det min förhoppning att faktiskt få ett konstruktivt och positivt svar. Min utgångspunkt var nämligen vad statsministern själv sade när Lennart Bodström utsågs till utbildningsminister, nämligen att det fanns mycket att göra inom den högre utbildningen. I denna del håller vi för en gångs skull med statsministern.

Svaret blev nu, herr talman, ett goddag yxskaft, och min fråga till Lennart Bodström blir därför: Vad tycker Lennart Bodström om U-68/H-75? Var det en bra reform, så här i ljuset av erfarenheterna? Vidare: Blir det någon omprövning av de väsentliga delarna av högskolereformen, eller är Lennart Bodström fast övertygad om att den reformen nu skall fullföljas, mot allt förnuft?

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 11 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Per Unckel har frågat mig om den socialdemokratiska uppfattningen, att betygen skall avskaffas i gymnasieskolan, står fast.

Min och regeringens uppfattning om betyg i gymnasieskolan är att vi under överblickbar tid behöver ha dem kvar. Några bättre metoder för urval till högskolan finns för närvarande inte att tillgå. Tillträdesutredningen prövar frågan om kompletterande urvalsmetoder, t. ex. olika slag av prov. Utredningen kommer att presentera sina förslag under december i år.

Anf. 12 PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag får tacka också för detta svar. Det återstår att se om det lönar sig att söka polemik med utbildningsministern, om han i denna del avser att diskutera någon av de frågeställningar som ligger bakom den fråga som jag tidigare skriftligen ställde till honom.

Det handlar här om en klassiker i svensk skoldebatt. Bakgrunden till frågan är att det i den gångna valrörelsen fanns ett och annat tecken som tydde på att socialdemokratin gentemot väljarna ändå ville göra gällande att man var beredd att lyssna på den breda opinion som – tvärtemot det socialdemokratiska partiprogrammet – säger: Betyg är bra. Vi elever behöver betyg för att göra ett bra och rejält arbete i skolan.

Svaret på frågan blev nu, i fri tolkning: Vi står fast vid att vi skall avskaffa betygen. Vi har försökt så gott vi har kunnat på gymnasieskolan men inte riktigt lyckats, men vi tänker göra ett nytt försök så snart vi kan.

Detta reser några följdfrågor, som jag hoppas att Lennart Bodström vill ha vänligheten att åtminstone ge en antydning till svar på.

För det första: Kan Lennart Bodström se framför sig hur den betygslösa intagningen till högskolan skulle kunna tänkas se ut? Lennart Bodström måste ändå ha någon idé om hur den betygslösa intagningen till högskolan skall se ut, eftersom han står fast vid att strävan alltjämt skall vara att betygen också i gymnasieskolan skall avskaffas.

För det andra: Vad svarar Lennart Bodström alla de elever som säger att betyg är bra? Omkring tre fjärdedelar till fyra femtedelar av de elever som man har frågat om deras syn på betyg säger: Vi tycker betyg är bra, inte bara som antagningsinstrument när det gäller högre utbildning, utan därför att vi behöver upplysning om hur våra studier fortskrider. Vad svarar Lennart Bodström dessa elever?

Anf. 13 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Per Unckel säger sig ha gjort en fri tolkning av mitt svar och ger sedan sina kommentarer till denna fria tolkning. Jag skulle i all anspråkslöshet vilja påpeka att en annan möjlighet hade varit att acceptera vad jag faktiskt sade, nämligen att min och regeringens uppfattning är att vi under överblickbar tid behöver ha betygen kvar. Jag sade också att några bättre metoder för urval till högskolan för närvarande inte finns att tillgå och att tillträdesutredningen prövar frågan om kompletterande metoder för urval.

Anf. 14 PER UNCKEL (m):

Herr talman! Vad jag utgick från i min kommentar var Lennart Bodströms svar. Det innehåller två moment.

Det första momentet är att betygen i gymnasieskolan skall avskaffas. Det står nämligen uttryckligen i den socialdemokratiska partikongressens beslut, ett beslut som Lennart Bodström för en stund sedan ställde sig bakom. Betygen skall alltså bort.

I moment 2 sägs att betygen inte skall bort nu, därför att vi inte riktigt har kommit på vad vi skall sätta i deras ställe.

Här kommer min följdfråga in i bilden. Om man är övertygad om att betygen en gång skall bort, måste man väl ha åtminstone den mest rudimentära aning om vad det är som – i en avlägsen framtid, när den socialdemokratiska partikongressen når sitt mål – skall komma i stället. Min fråga till Lennart Bodström är: Hur ser grunddragen ut i det antagningssystem som inte behöver några betyg?

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1985/86:98 om kungl. bibliotekets lokalförhållanden

Anf. 15 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jan-Erik Wikström har frågat mig vad regeringen avser att göra för att lösa kungl. bibliotekets lokalproblem.

Under våren 1983 presenterade byggnadsstyrelsen en PM med skisser till om- och tillbyggnad av KB:s lokaler i Humlegården. Enligt min bedömning har KB stora lokalproblem. Det begränsade investeringsutrymmet innebär dock svårigheter att snabbt lösa problemen genom en nybyggnad av den föreslagna storleken. Det finns därför starka skäl att få till stånd en snabbare lösning av KB:s akuta lokalproblem. Därför har utbildningsdepartementet hösten 1984 bett byggnadsstyrelsen att undersöka förutsättningarna för att finna alternativa lösningar, exempelvis genom utnyttjande av befintliga lokaler i närheten av KB.

Enligt vad jag har erfarit pågår för närvarande sådana diskussioner mellan KB och byggnadsstyrelsen för att finna lämpliga lokallösningar. I avvaktan på en redovisning från byggnadsstyrelsen i ärendet är det inte möjligt att i dag ytterligare kommentera frågan.

Anf. 16 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Först ett välkommen till vår nye utbildningsminister. Det finns i det svenska regeringskansliet inget departement som är finare än utbildningsdepartementet.

Herr talman! Kungl. biblioteket har haft lokalproblem under många år. Det har framför allt att göra med den enorma tillväxten av de samlingar som KB är skyldigt att förvara på grund av att allt svenskt tryck skall lämnas in till KB. Om jag minns rätt fanns redan 1981 ritningar klara till en parallellbyggnad, som skulle ligga bakom KB:s nuvarande huvudbyggnad i Humlegården. Jag vill också minnas att yrkesinspektionen medan jag fortfarande var

utbildningsminister påtalade den dåliga arbetsmiljön för de anställda på KB och krävde att man skulle förbättra denna. Redan i dag arbetar de som är anställda i KB förutom i huvudbyggnaden på fem eller sex andra ställen. Detta har på sistone uppmärksammats också i pressen.

Utbildningsministern säger nu som svar på min fråga att man inte bedömer att det finns utrymme för den relativt stora nyinvestering som en tillbyggnad skulle innebära. Men andra lösningar ger transport- och kontaktproblem. Jag undrar om inte utbildningsministern ännu en gång borde pröva att få stöd i finansdepartementet för en nybyggnad. Det är den bästa och mest tillfredsställande lösningen. Jag tror det vore farligt att låta snålheten bedra visheten. Provisorier blir ofta väldigt dyrbara.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1985/86:120 om huvudmannaskapet för vårdutbildningarna inom den kommunala högskolan

Anf. 17 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Siri Häggmark har frågat mig om huvudmannaskapet för vårdutbildningarna inom den kommunala högskolan.

Riksdagen fattade år 1982 beslut om att låta de korta och medellånga vårdutbildningarna förbli under landstingskommunalt huvudmannaskap. Sedan dess har utbildningarna inom området utvecklats i olika avscenden. Landstingen satsar såväl pengar som engagemang på forskningsanknytning. Antalet doktorander från de medellånga vårdutbildningarna har stigit markant liksom antalet avlagda doktorsexamina från denna grupp. Lärartjänster med särskild inriktning mot forskning och utvecklingsarbete har inrättats i flertalet landsting. Jag vill i sammanhanget understryka att det tar tid att utveckla forskning inom nya områden. De framsteg som gjorts i detta avscende i anknytning till de berörda vårdutbildningarna under de senaste åren är enligt min mening anmärkningsvärda.

Jag har mot bakgrund av vad jag nu anfört inte för avsikt att ta initiativ till att ompröva beslutet om huvudmannaskapet för vårdutbildningarna inom den kommunala högskolan.

Anf. 18 SIRI HÄGGMARK (m):

Herr talman! Samtidigt som även jag vill önska den nye utbildningsministern välkommen i hans ämbete tackar jag honom för svaret.

Jag hade inte väntat mig något annat svar än det jag nu har fått. Ett faktum är att jag tillsammans med en annan sjuksköterska i vårt parti, Gullan Lindblad, alltsedan de nya vårdyrkesutbildningarna infördes 1977 troget har motionerat om att utbildningarna skulle ligga under ett statligt huvudmannaskap, inte minst med tanke på de högt satta målen, som innebär att utbildningarna skall vara forskningsanknutna.

Jag sade så sent som i förra veckan att vi i denna kammare är väldigt bra på att sätta höga mål, och just detta med forskningsanknytning lät ju mycket vackert. Jag är glad över att det fungerar på sina håll, men i förra veckan hade

Prot. 1985/86:17
24 oktober 1985

*Om teknikerbristen på
data- och elektronik-
området*

Sveriges sjuksköterskelevers förbund en kongress, om man får kalla det så, där man bl. a. talade om A- och B-skolor. Man hade undersökt hur utbildningen fungerar vid olika skolor och funnit att utbildningsplanen, som man fortfarande tycker är luddig och diffus, helt enkelt inte fungerar enhetligt. Det finns skillnader mellan olika skolor när det gäller just forskningsanknytningen.

SACO/SR:s forskningspolitiska råd kom ut med en rapport för bara några veckor sedan, enligt vilken man också funnit att forskningsanknytningen inom de medellånga och korta vårdrkesutbildningarna fungerar mycket ojämnt. Kan man inte tänka sig en utvärdering, utbildningsministern, så att vi verkligen ser hur det här riksdagsbeslutet utfallit?

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1985/86:121 om teknikerbristen på data- och elektronikområdet

Anf. 19 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Lennart Pettersson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av teknikerbristen på data- och elektronikområdena.

Kapaciteten på de aktuella utbildningslinjerna för civilingenjörer har ökats från drygt 1 000 nybörjarplatser läsåret 1981/82 till ca 1 700 nybörjarplatser läsåret 1985/86. Samtidigt har ca 300 platser på kortare linjer med datainriktning tillkommit. Denna ökning har ännu inte hunnit slå igenom på examinationen inom högskolan.

Den utredning av Ingenjörsvetenskapsakademien som Lennart Pettersson åberopar bereds för närvarande i regeringskansliet, och regeringens slutsatser kommer att redovisas i budgetpropositionen.

Anf. 20 LENNART PETERSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret. Det var dock något oklart vad utbildningsministern hade för uppfattning i sakfrågan.

Låt mig konstatera att Ingenjörsvetenskapsakademien har utrett teknikerbristen inom industrin och funnit att det föreligger ett betydande utbildningsbehov speciellt inom data- och elektronikområdena. Utbildningsministern hänvisar i sitt svar till den ökning av antalet nybörjarplatser som har ägt rum. Det är riktigt att det skett en hygglig utveckling, men den räcker inte. Det är ett enormt tryck på dessa områden. Industrin skriker så att säga efter nya tekniker – både på kort och på lång sikt. När IVA kom med sina ytterligare utvidgningsförslag hade man tagit hänsyn till den ökning som redovisas i svaret men funnit att den inte räcker till. Det skulle vara intressant att få veta hur regeringen kommer att gå vidare.

Industriminister Thage Peterson, som beställde IVA:s utredning, sade i en kommentar när utredningen presenterades: "Det är av avgörande betydelse för möjligheterna till framgång för den ekonomiska politiken och industripolitiken att tillgången på tekniker förbättras." Han sade också att den flaskhals som teknikerbristen utgör riskerar att kvarstå under lång tid, om inte

utbildningen ökar väsentligt.

Det är alltså helt klart vad industriministern anser. Nu är frågan: Vad anser utbildningsministern? Det är ju ändå utbildningsministern som har det politiska ansvaret för utbildningen på teknikerområdet. Jag vill därför fråga utbildningsministern om han anser att läget är oroande och om han anser att man bör vidta ytterligare åtgärder.

Vad som kommer att stå i budgetpropositionen antar jag att vi får återkomma till av naturliga skäl.

Anf. 21 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Det är ingen tvekan om att teknikerbristen är allvarlig, och vi är beredda att inom ramen för de resurser som står till förfogande försöka få fram så många tekniker som möjligt – men tekniker av god kvalitet. Det är för mycket begärt att jag i dag skall kunna säga vilket antal kronor eller antal tekniker som kommer att anges i den förestående budgetpropositionen.

Anf. 22 LENNART PETERSSON (s):

Herr talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret på min kompletterande fråga. Nyckelorden i detta sammanhang är: inom ramen för de resurser som finns tillgängliga. Då är frågan vilka resurser som finns tillgängliga. Om man bara skall omprioritera inom utbildningsanslaget är det klart att man får problem. Men jag menar att det här är, inte minst med tanke på industriministerns ord, ett så viktigt område att man måste ta ett politiskt initiativ som inbegriper regeringen i dess helhet.

Inte minst för den landsända som jag representerar är det oerhört viktigt att man med hjälp av satsningar på teknik- och dataområdet kan göra en omstrukturering av den industri som betyder så mycket för oss nere i Skåne. Vi har behov av stora omstrukturingsinsatser i Skåne för att arbetslösheten skall hållas på en låg nivå. Vi vet också att industrin är beredd att ställa upp. Vår förhoppning är nu att utbildningsministern med hjälp av sina kolleger i regeringen skall kunna få extra resurser för att råda bot på teknikerbristen.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Meddelande om svar på interpellationerna 1985/86:4 och 15

Anf. 23 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Med hänvisning till riksdagsordningens 6 kap. 1 § vill jag meddela att jag på grund av anhopningen av göromål i samband med att jag tillträtt min befattning som chef för utrikesdepartementet inte har möjlighet att besvara interpellation 1985/86:4 av Margaretha af Ugglas om europeiska säkerhetskonferensens verksamhet beträffande mänskliga rättigheter, samt interpellation 1985/86:15 av Anita Bråkenhielm om fördelningen av fredslotteriets medel, inom den angivna tiden fyra veckor. Jag har för avsikt att besvara dem fredagen den 8 november kl. 10.00.

11 § Svar på fråga 1985/86:72 om svenskt fördömande av viss terrorhandling

Anf. 24 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Att värna folkrätten är en viktig princip i svensk utrikespolitik. Sveriges försvar för folkrätten har deklarerats i många sammanhang. Det amerikanska ingripandet mot det egyptiska flygplanet står i strid med folkrätten. Därigenom är den svenska regeringens principiella inställning till detta ingripande alldeles klar.

I detta sammanhang bör emellertid slås fast Sveriges starka avståndstagande från alla former av terrorhandlingar, vare sig det gäller bombningar av palestinska läger, mord på civila eller kapningar av fartyg.

Anf. 25 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret på min fråga. En intressant följdfråga till utrikesministern i detta sammanhang är: Vem är terrorist? Att PLO klassas som en terroristorganisation av Israel och USA är helt klart. Underavdelningar till PLO har gjort sig skyldiga till sådana handlingar som nämns i frågesvaret.

Tidigare i historien har det funnits andra terrorister. Förutvarande premiärministern Begin i Israel var en mycket framträdande terrorist på 1940-talet – ledare av Stern- och Irgunligorna, som bl. a. mördade Folke Bernadotte, något som inte nämns särskilt mycket i den svenska debatten. Det var en typisk terrorhandling – mot en svensk FN-tjänsteman, medlare i konflikten.

I vår tid har staten Israel vid åtskilliga tillfällen tillgripit terror, t. ex. bombningar av reaktorer i Irak, ingripande mot ett annat lands territorium på Entebbeflygplatsen i Uganda och senast bombningarna i Tunis.

Nu har USA, som stöttepelare för Israel, sällt sig till dem som tillgriper terrorhandlingar och kapat ett civilt flygplan över Medelhavet. Jag anser att det är en terrorhandling, och det är glädjande att det i frågesvaret framkommer att regeringen fördömer ett sådant handlande och betraktar det som ett brott mot folkrätten.

Det är bara att hoppas att vi i fortsättningen skall kunna hävda detta, så att det inte byggs upp en spiral av våld. Det betyder inte att vi i det andra avseendet – jag hänvisar till slutet av svaret – godtar övriga terrorhandlingar. Om stater tillgriper terror kommer vi emellertid snart att hamna någonstans där vi inte har kontroll över läget. Jag hoppas att regeringen i fortsättningen mycket starkt tar avstånd från och fördömer handlingar av detta slag.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1985/86:88 om de politiska förhållandena i Nicaragua

Anf. 26 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Det nicaraguanska beslutet nyligen att återinföra och utöka undantagstillståndet i landet med åtföljande inskränkningar i de medborger-

liga fri- och rättigheterna är mycket beklagligt. Inskränkningar i dessa fri- och rättigheter är beklagliga varhelst de vidtas.

Den vikt Sverige fäster vid demokratisk utveckling är redan väl känd av den nicaraguanska regeringen. Den svenska regeringen har till Nicaragua nu framfört sitt beklagande av åtgärderna och uttryckt en önskan om att beslutet om undantagstillstånd hävs så snart som möjligt och att de medborgerliga rättigheterna respekteras.

Sedan länge har den svenska regeringen hävdad att Nicaragua måste ges möjlighet att i fred och frihet utveckla sitt politiska system i riktning mot demokrati och pluralism. Det bör noteras att den krigssituation som råder i Nicaragua, med folkrättsstridiga handlingar som hotar den nationella suveräniteten och förorsakar stora lidanden bland civilbefolkningen, sannolikt har påverkat det nicaraguanska beslutet denna gång. Ett avbrytande av det utländska stödet till de beväpnade oppositionsgrupperna, *contras*, skulle förbättra förutsättningarna för att uppfylla den nicaraguanska revolutionens demokratimål.

Ett grundelement i den svenska Centralamerikapolitiken har varit stödet till Contadorgruppen och dess fredssträngningar. Ett viktigt syfte med det av Contadorgruppen utarbetade förslaget till fredsstadga är att främja en demokratisk utveckling i regionen. Sverige kommer även i fortsättningen att stödja Contadorgruppen i dess viktiga arbete.

Anf. 27 NIC GRÖNVALL (m):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för detta svar.

I grunden för en debatt om förhållandena i Nicaragua bör läggas den bilden av landet, att det där skedde en folklig resning, att det var ett folk som i sammanhållning och gemenskap reste sig mot en hatad diktator. Vi skall också hålla i minnet att utvecklingen därefter många gånger har givit oss demokrater anledning att känna besvikelse.

De nio revolutionskommendanterna presenterade sig snart – i alla fall några av dem – som övertygade marxister. Jag har en stark känsla av att det nicaraguanska folket många gånger har varit besviket över att denna grupp har lett utvecklingen efter revolutionen.

När denna grupp nu uppenbarligen har fått diktera ett så allvarligt beslut som förklarandet av undantagstillstånd och upphävandet av de medborgerliga rättigheterna, har jag anledning att kräva att den demokratiska regeringen i det demokratiska landet Sverige kraftigare än med de ord som utrikesministern här har använt tar avstånd från det som har skett och även ger uttryck för överväganden om att gå till aktion om en rättelse inte kommer till stånd. Det som utrikesministern har uttryckt är ju bara en önskan om att beslutet skulle upphävas.

Är inte utrikesministern beredd att gå längre, och kan inte utrikesministern i ett nytt inlägg i denna lilla debatt lämna oss en förklaring till vad statsministern kan ha menat när han hänvisade till Sveriges situation 1939 och menade att vi inte skulle visa hyckleri? Kan det någonsin vara hyckleri att försvara ett folks för kort tid sedan vunna frihet?

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 28 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Regeringens inställning till örlogsbesök från andra länder är principiellt positiv. Utbytet på detta område bör vara ett naturligt led i våra kontakter med andra nationer.

Det är en svensk princip att kärnvapen inte får införas i landet. När regeringen därför meddelar tillstånd för örlogsbesök i Sverige erinras besökande nation alltid om att kärnvapen inte får medföras vid besök i svenska hamnar. De svenska reglerna är alltså väl kända, och det torde inte råda någon som helst tvekan om regeringens fasta och konsekventa politik i denna fråga. Vi utgår från att denna inställning respekteras fullt ut. Vi har heller ingen anledning tro att dessa regler åsidosätts.

Anf. 29 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret, även om jag inte är riktigt nöjd.

I dag firar Förenta nationerna 40-årsjubileum, och de flesta riksdagsmän och regeringsledamöter deltog på förmiddagen i högtidlighållandet av detta. Utrikesministern var själv närvarande. Jan Mårtensson sade i sitt högtidstal bl. a. att det är viktigt att nationerna demonstrerar en politisk vilja när det gäller nedrustning i världen och att man reagerar mot rustningsspiralens fruktansvärda utveckling.

Jag menar att ett främmande land som framför en begäran om ett militärt flottbesök skall lämna garanti för att inga kärnvapen finns ombord. Ett sådant krav är ett sätt att demonstrera en politisk vilja som grundar sig på att vi vill ha ett kärnvapenfritt Norden. Denna vilja skall respekteras av andra nationer, även av supermakterna, vare sig de är belägna i öst eller i väst. Det räcker inte att, som utrikesministern här sade, regeringen utgår från att vår inställning respekteras.

Anledningen till att jag i kammaren återigen tar upp denna fråga, som har aktualiserats av det nyligen genomförda örlogsbesöket i Göteborg, är att besöket väckt debatt bland medborgarna i kommunen. Vid kommunstyrelsens sammanträde i går tog man upp frågan om i vad mån det finns möjlighet att inte ställa kajplats till förfogande när främmande makt inte vill lämna garanti för att besökande fartyg inte har kärnvapen ombord. Hur ser utrikesministern på en sådan situation? Kan inte sådant försvåra våra relationer till främmande makter?

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 30 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Olika svenska regeringar har genom åren gjort enträgna men resultatlösa försök att få klarhet i vad som hände Raoul Wallenberg. På

40-årsdagen av hans försvinnande framhöll statsministern att regeringen, så länge ovissheten består, kommer att gripa varje lägligt tillfälle att få visshet om hans öde. Det beskedet kan jag upprepa i dag.

Raoul Wallenberg är amerikansk hedersmedborgare. Det kan väl därför inte uteslutas att hans fall kommer upp också i framtida sovjetisk-amerikanska kontakter. Det är enbart Förenta staternas regering som avgör, om den vill ta upp frågan om vad som hände Raoul Wallenberg med Sovjetunionen.

Anf. 31 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Vi känner alla till Raoul Wallenbergs insatser. Vi vet vad de har betytt för hundratusentals förföljda människor, och vi är stolta över att Raoul Wallenberg är svensk.

I dag vänder sig hundratusentals människor över hela världen, bland dem folkpartiets ordförande Bengt Westerberg, till Förenta staternas president och ber honom att han vid mötet i Genève med den nye sovjetledaren herr Gorbatjov begär att Raoul Wallenberg omedelbart friges.

Utrikesministern erinrade om att Raoul Wallenberg också är amerikansk hedersmedborgare. Han och Winston Churchill är faktiskt de enda som av kongressen och presidenten visats den äran.

Jag har i dag, herr talman, varit i kontakt med företrädare för Raoul Wallenbergs familj, med Raoul Wallenbergföreningen och med Wallenbergs vän, förre ambassadören Per Anger. De säger alla att det väsentliga nu är att den svenska regeringen helhjärtat instämmer i vad alla dessa röster framför, att den aktivt understödjer ansträngningarna att få president Reagan att ta upp frågan om Wallenbergs frigivande med herr Gorbatjov. När nu Sovjet och dess nye ledare uppenbarligen är angelägna om att skapa good will kan detta, herr talman, vara en sista möjlighet att rädda Raoul Wallenberg. Det vore en skam för vår regering och för Sverige om vi inte med all kraft tog vara på detta tillfälle.

Herr utrikesminister! Lämna oss inte i ovisshet! Det är riktigt att det är Förenta staterna som själva avgör om de vill ta upp Wallenbergfallet med Sovjet, men det hindrar inte den svenska regeringen från att ha en uppfattning och att hävda den, om det är dess önskan att så sker. Därför frågar jag: Är det regeringens avsikt att försöka förmå president Reagan att ta upp frågan om Wallenberg med herr Gorbatjov eller tänker man försitta också detta tillfälle?

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1985/86:118 om regeringens avståndstagande till kapningen av kryssningsfartyget Achille Lauro

Anf. 32 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Regeringen har på ett otvetydigt sätt fördömt kapningen av det italienska kryssningsfartyget Achille Lauro liksom andra terrorhandlingar i den våldsspiral som den senaste tiden präglat konflikten i Mellanöstern. Mordet på en helt oskyldig invaliderad amerikan bara ökar vår avsky för

Prot. 1985/86:17
24 oktober 1985

*Om ändrade regler för
tillstånd att transportera
miljöfarligt avfall*

desså terrordåd.

De fyra kaparna uppges tillhöra den palestinska befrielsefronten PLF, som ingår i PLO. Att en organisation som ingår i PLO gör sig skyldig till terrorism är allvarligt. Det gagnar inte möjligheterna till fred i Mellanöstern och inte heller palestiniernas kamp för sina nationella rättigheter.

Anf. 33 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret.

I ett pressmeddelande den 8 oktober fördömde regeringen genom den förre utrikesministern "de terroraktioner som med en stigande intensitet präglar situationen i Mellanöstern".

I uttalandet sägs att det är positivt att FN:s säkerhetsråd har kunnat enas om att fördöma Israels flygattack i förra veckan mot PLO-högkvarteret i Tunisien. Uttalandet gjordes dagen efter kapningen av det italienska fartyget Achille Lauro, där händelseförloppet var ganska oklart. Därför kan man förstå om avståndstagandet till fartygskapningen inte blev så speciellt pregnant och att inte heller adressaten framgick klart.

Numera är det, såsom utrikesministern också underströk i sitt svar, klarlagt att de fyra kaparna tillhör PLF, den Arafat-trogna delen av PLO. Det är väl också klart att dess ordförande Abul Abbas ingår i PLO:s exekutiva kommitté. Därför finns det all anledning att förvänta att regeringen fördömer PLO:s och PLF:s terror på ett mer resolut sätt än som skett.

Jag har heller inte kunnat finna att regeringen vid något tillfälle har berört de bestialiska morderna som utfördes i Larnaca, men det finns väl anledning, herr talman, att tolka det som utrikesministern här sade som ett klart fördömande av den bestialitet som där kom i dagen. Den gången var det den s. k. styrka 17, som ingår i PLO-ledarens body-guard, som påtog sig mordet. PLO-ledaren har den 15 oktober, alltså efter allt detta elände, som vanligt med ett väldigt verbalt patos, talat om att den väpnade kampen mot vad han kallar den sionistiska fienden skall fortsätta.

Herr talman! Ibland tycker man att det brister en del i regeringens Mellanösternpolitik när det gäller att resolut fördöma PLO:s och PLO:s underorganisationers terrorverksamhet.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1985/86:103 om ändrade regler för tillstånd att transportera miljöfarligt avfall

Anf. 34 Statsrådet INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig om jag är beredd att ta initiativ för att öppna möjligheter för återvinningsföretag som bedöms lämpliga att få generellt tillstånd att transportera miljöfarligt avfall.

Från miljösynpunkt är det angeläget att avfallshanteringen kan ske under samhällets insyn och kontroll. Fr. o. m. den 1 januari 1986 införs kommunalt renhållningsmonopol för miljöfarligt avfall i samtliga kommuner. Det ankommer därmed på kommunerna att ombesörja att avfallet transporteras

bort. Detta kan ske antingen i kommunens egen regi eller genom att kommunen anlitar entreprenörer. En entreprenör måste vara godkänd av länsstyrelsen i det län där han utövar den huvudsakliga delen av sin rörelse. Länsstyrelsens godkännande gäller dock för hela landet. Någon ändring av dessa bestämmelser är inte aktuell.

Anf. 35 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Ingvar Carlsson för svaret på min fråga.

Vi är säkert helt ense om att det är viktigt med det kommunala ansvaret för miljövården. Men samtidigt är det naturligtvis också viktigt att åtgärderna utformas på ett sätt som inte försvårar en återvinning av olika produkter – vi vet att återvinning är det från miljösynpunkt bästa sättet att ta hand om avfall. Tyvärr kan det kommunala renhållningsmonopolet för miljöfarligt avfall så som det har utformats få en försvårande effekt. Det kan nämligen innebära att ett återvinningsföretag med kunder över hela landet måste träffa avtal med varje enskild kommun där man har en kund för att kunna hämta det miljöfarliga avfallet för återvinningsverksamhet.

Orsaken till att jag ställt frågan är att jag besökt ett företag i Norrland som befinner sig i den här situationen och som ser hela sin verksamhet hotad. Frågeställningen har alltså rests därför att jag har undrat om man inte borde kunna hitta en smidig lösning, som gör det möjligt för vissa företag att hämta miljöfarligt avfall på olika platser i landet utan att i varje enskilt fall behöva träffa avtal med kommunen.

Anf. 36 Statsrådet INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Som komplettering till mitt svar skulle jag vilja säga att naturvårdsverket för närvarande, tillsammans med Kommunförbundet, utreder vissa frågor som rör kontrollen av transporter av miljöfarligt avfall. Jag utgår ifrån att verket tillvaratar alla möjligheter att få till stånd ett så praktiskt och smidigt system som möjligt.

Anf. 37 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag är medveten om att den utredningen finns, eftersom jag sitter i naturvårdsverkets styrelse. Däremot har jag kanske inte uppfattat att den här typen av problem ligger inom mandatet för utredningen. Men efter det uttalande som statsrådet nu har gjort här i kammaren utgår jag ifrån att det blir möjligt för naturvårdsverket att också pröva den typ av generella åtgärder som jag har efterlyst.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Meddelande om svar på interpellation 1985/86:32

Anf. 38 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Interpellationen kommer att besvaras den 15 november. Anledningen till att svaret inte kan lämnas tidigare är förhinder från interpellanten.

18 § Svar på fråga 1985/86:108 om utvärderingen av ungdomslagen

Anf. 39 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Bengt Wittbom har med anledning av den fortsatta utvärderingen av ungdomslagen frågat mig varför konsultföretaget SINOVA utesluts ur det fortsatta utvärderingsarbetet.

Regeringen har vid dagens regeringssammanträde lämnat tre olika uppdrag att studera hur ungdomslagen fungerar. Arbetsmarknadsstyrelsen, riksrevisionsverket och Göteborgs universitet har fått var sitt uppdrag.

Bakgrunden till dessa utvärderingar är att särskilda s. k. jobbsökaraktiviteter har införts som ett obligatoriskt inslag i ungdomslagen fr. o. m. den 1 juli 1985. Arbetsmarknadsstyrelsen har också fått särskilda resurser härför.

Regeringen har därför gett riksrevisionsverket, som är statens revisionsmyndighet och nyligen genomfört en studie om ungdomslagen, i uppdrag att se hur dessa resurser utnyttjats och vad detta inneburit för arbetsförmedlingens samlade resurser för åldersgruppen 18–19-åringar. Vidare skall riksrevisionsverket belysa hur jobbsökaraktiviteterna har påverkat rörligheten mellan ungdomslag och den övriga arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsstyrelsen har fått i uppdrag att i huvudsak göra en statistisk redovisning och Göteborgs universitet att göra dels en organisationsstudie av hur jobbsökaraktiviteterna organiserats, dels en ungdomsstudie som bl. a. skall innehålla ungdomslagsgruppens sammansättning och typ av arbete i ungdomslag.

Genom dessa utvärderingar är jag övertygad om att vi kommer att få fram en god bild av hur ungdomslagen fungerar. Någon ytterligare utvärdering anser jag för närvarande inte nödvändig.

Anf. 40 BENGT WITTBOM (m):

Herr talman! Bakgrunden till min fråga är ju de utvärderingar av ungdomslagen som tidigare gjorts av AMS, Göteborgs universitet och det nu nämnda konsultföretaget SINOVA. SINOVA-rapporten var ju på många punkter preliminärt utomordentligt kritisk, men på grund av kort tid och liten erfarenhet av ungdomslagen vågade man inte uttala sig alldeles säkert. Det pekades på inlåsnings effekter, sjunkande sökaraktivitet efter riktiga arbeten från ungdomarnas sida, vidare på att ungdomslagen kunde misstänkas ersätta riktiga arbeten inom den offentliga sektorn. Det pekades också på sådana saker som att ungdomarna kunde riskera att bli tvungna att tillbringa längre tid i ungdomslagen än vad de tidigare gjorde vid andra former av åtgärder och öppen arbetslöshet.

Kritiken berörde tydligen regeringens samvete ordentligt, eftersom regeringen slog tillbaka hårt och dömde ut SINOVA-rapporten som ovetenskaplig och icke seriös.

Nu skall man återigen utvärdera, och det tycker jag är alldeles utmärkt. Men då utesluts möjligheten att fullfölja det arbete som SINOVA påbörjade. Man avhänder sig möjligheten att få bekräftat huruvida de tendenser som SINOVA redovisade är verkliga eller inte.

Det måste ju vara utomordentligt viktigt att få svar på de här frågorna. Som det nu ser ut, med lågkonjunktur och annat, kommer ungdomslagen att i stor omfattning finnas kvar under lång tid framöver. Jag kan inte, herr

talman, se annat än att regeringen helt enkelt inte vill ha de uppgifter som en vidare undersökning från SINOVA:s sida faktiskt skulle kunna ge. Det verkar som om regeringen även i fortsättningen vill underbygga den alldeles för positiva bild av ungdomslagets effekter som hittills har getts.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1985/86:112 om ökning av sysselsättningen i ungdomslag

Anf. 41 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Ingvar Karlsson i Bengtsfors har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser vidta i syfte att sysselsätta ett ökat antal ungdomar i ungdomslag inom den enskilda sektorn.

Det är angeläget att hålla i minnet att ungdomslagen reglerar arbete hos offentliga arbetsgivare. Emellertid medger lagen att ungdomar kan placeras hos enskilda arbetsgivare för avgränsade arbetsuppgifter som annars inte skulle bli utförda och när någon annan arbetsmarknadspolitisk stödform inte är lämpligare. I slutet av juli månad i år var ca 1 200 ungdomar placerade i enskild sektor, vilket är en uppgång med ca 1 000 jämfört med motsvarande tid förra året.

Möjligheten att placera ungdomar i enskild sektor inom ramen för ungdomslag finns redan i dag, och jag anser att detta framför allt bör ske när det bedöms vara häst för den unge att en sådan placering görs. Några ytterligare åtgärder i anledning härav anser jag för närvarande inte nödvändiga.

Anf. 42 INGVAR KARLSSON i Bengtsfors (c):

Herr talman! Jag får tacka arbetsmarknadsministern för svaret på frågan. Det är helt riktigt att ungdomslagen reglerar arbete hos offentliga arbetsgivare i första hand, men den tillåter också, som arbetsmarknadsministern sade, att ungdomar placeras i det enskilda näringslivet.

Vi har från centrens sida ansett att det skulle vara en fördel om man kunde placera fler ungdomar i den enskilda sektorn. Vi har som målsättning i första hand att ungefär hälften av de 30 000 som för närvarande är anställda i ungdomslagen skulle kunna placeras ut. Vi anser att det är riktigare att få en start i det enskilda näringslivet i stället för i den offentliga sektorn.

800 ungdomar var anställda i ungdomslag inom den enskilda sektorn i november i fjol. I dag är det 1 200. Det har alltså skett en ökning med 400, men antalet är ändå ganska litet. Det är nämligen bara 3,5 % av alla ungdomslagare, och det är långt ifrån de 50 % som vi har som målsättning.

Jag kan läsa upp vad arbetsmarknadsutskottet skrev i sitt betänkande 1983/84:21: "När det gäller avvägningen mellan stödformerna vill utskottet för övrigt inte utesluta att det längre fram kan visa sig att rekryteringsbidrag och enskilda beredskapsarbeten företrädesvis kommer att användas i de större företagen medan placeringar via ungdomslag kommer att utnyttjas särskilt för de små företagen. Detta är något som får framgå av den fortsatta utvecklingen."

Prot. 1985/86:17
24 oktober 1985

Om förbättring av arbetssituationen i skolan

Det är ett och ett halvt år sedan utskottet skrev detta, och då måste jag säga att det har varit en mycket dålig utveckling. Jag tycker nog att arbetsmarknadsministern skall ta sig en funderare på om det inte kan göras någonting speciellt för att föra över fler ungdomar till den enskilda sektorn. Det måste vara en betydligt bättre start i livet att kanske lägga grunden till ett riktigt arbete i stället för att slussas vidare till arbetsförmedlingen igen. Arbetsmarknadsministern vet att antalet ungdomar upp till 25 år har ökat med 8 000 på ett år.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1985/86:97 om förbättring av arbetssituationen i skolan

Anf. 43 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Agne Hansson har frågat mig om regeringen är beredd att vidta några åtgärder för att förbättra arbetssituationen i skolan.

Regeringens politik på skolområdet har i sin helhet till syfte att åstadkomma en bättre skola. Ett viktigt led i detta är givetvis att skapa en bättre arbetssituation för såväl eleverna som personalen i skolan.

Regeringen har under sin förra mandatperiod genomfört en rad åtgärder för att höja skolans kvalitet – dit hör åtgärder mot den s. k. utslagningen på högstadiet, förstärkningen av svenskämnets ställning, insatser för kulturverksamhet och särskilda insatser för att förbättra arbetssituationen på lågstadiet. I ett längre perspektiv verkar också den våren 1985 beslutade lärarutbildningsreformen i samma riktning.

Någon tendens i riktning mot ökad otrivsel bland lärarna kan knappast beläggas. Tvärtom är det mycket som tyder på att skolans personal i dag ser med större tillförsikt på sitt arbete och sina möjligheter än för bara några år sedan. De uttalanden som gjorts från regeringshåll om läraruppgiftens viktiga roll och vikten av att lärarnas ställning stärks kan ha haft viss betydelse härvidlag.

Till slut: ansvaret för konkreta insatser för att skapa en positiv arbetsmiljö i skolan måste i hög grad vila på lärare, skolledare och skolstyrelser, givetvis inom de ramar som riksdag och regering dragit upp och med stöd av den statliga skoladministrationen.

Anf. 44 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret. Vi är säkert helt ense om att en bra arbetssituation i skolan är en förutsättning för ett gott undervisningsresultat. En alldeles avgörande roll i det sammanhanget har ju lärarna. Är arbetsförhållandena för lärarna dåliga, då blir också undervisningsresultatet dåligt.

I svaret redovisas en rad åtgärder. Det råder väl en samstämmig uppfattning om många av dessa åtgärder, men faktum kvarstår att de inte direkt berör lärarnas arbetssituation, även om de indirekt har haft en positiv betydelse.

Det framhålls också i svaret att det inte finns belägg för att det är en ökad otrivsel i skolan. Det påståendet i svaret vill jag nog något betvivla. Det är ett

faktum att bortovaron från arbetet på grund av sjukdom ökat markant för lärarna närmare pensioneringen. Det är ju ett tecken på att lärarnas arbetsituation verkligen är pressad. Den ökade tendensen till mobbning kan vara ett annat exempel som visar att lärarna inte hinner med att ägna eleverna den tid som behövs.

Jag tror det finns anledning att fundera över vad som kan vara orsaken till dessa företeelser och inte bara lämna dem helt åt sidan.

Har besparingarna på skolans område gått ut över lärarna och deras arbetssituation?

Vilken betydelse har fortbildningsinsatserna i detta sammanhang?

Helt klart är ju att mindre storlek på skolorna har en avgörande positiv betydelse för arbetsförhållandena i skolan.

Är regeringen beredd att göra någonting åt dessa ting?

Anf. 45 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag vill bara konstatera att Agne Hansson inte har belagt den ökade frånvarofrekvensen.

Anf. 46 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! I förra veckan redovisades statistik ifrån riksförsäkringsverket om detta. Jag har i min fråga tagit upp att frånvarofrekvensen för lärarna ökar mycket markant ju närmare pensioneringstidpunkten de kommer, medan det knappast är någon frånvaro i de yngre åldrarna. Jag tycker detta tyder på att lärarna tvingas arbeta i en hårt pressad situation.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Meddelande om svar på interpellationerna 1985/86:19, 25 och 28

Anf. 47 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! De tre nämnda interpellationerna kommer, efter överenskommelse med interpellanterna, att besvaras den 26 november. På grund av utlandsresa är det inte möjligt tidigare.

22 § Svar på fråga 1985/86:87 om försäljning av statliga företag

Anf. 48 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Christer Eirefelt har frågat mig om regeringen för närvarande överväger någon försäljning och börsintroduktion av statliga företag för att lösa Procordias behov av riskkapital.

Svaret är nej.

Anf. 49 CHRISTER EIREFELT (fp):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret på min fråga. Svaret var så kort som över huvud taget är möjligt.

När Procordias VD aktualiserade behovet av riskkapital uppfattade jag att

Prot. 1985/86:17
24 oktober 1985

*Om verksamheten vid
Eiser Strump*

det i första hand var en propå till ägaren, dvs. staten. För att kunna genomföra den strategiska framtidsplan som Procordia arbetar med vill Sören Gyll enligt den tidningsartikel jag läste få till stånd en diskussion om ägarkapital. Det är naturligtvis inget anmärkningsvärt i detta, det är VD:s skyldighet att ta upp sådana frågor.

Skälet till att jag tyckte det var intressant att få industriministerns aktuella syn på denna fråga är det faktum att Procordias VD som ett alternativ nämner möjligheten att skaffa riskkapital via börsen.

Det är väl knappast någon överraskning för industriministern att det är min och folkpartiets uppfattning att detta alternativ borde prövas i första hand. Vi har vid flera tillfällen föreslagit regeringen att utarbeta ett förslag till börsintroduktion av statliga företag. Jag hoppades att isen var bruten i och med utvecklingen när det gäller PK-banken.

Även om våra skäl för en börsintroduktion huvudsakligen är av principiell natur och vi där har olika utgångspunkter, tycker jag att när Procordia nu har behov av riskkapital samtidigt som budgetläget är som det är borde en börsintroduktion vara intressant också för regeringen. Och, industriministern, om Procordia inte kan räkna med ägarkapital och börsintroduktionen alltså inte heller är aktuell enligt svaret, vilket svar har då industriministern att ge till koncernchefen?

Anf. 50 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! I alla företag åligger det styrelse och ledning att se till att företaget gör tillfredsställande försök med riskkapital. Det är naturligt att man med ägaren diskuterar olika sätt att lösa kapitalbehovet. Men några sådana diskussioner har inte förts med Procordia.

Anf. 51 CHRISTER EIREFELT (fp):

Herr talman! Det intressanta är ju vilket besked industriministern ämnar att ge, för det är alldeles uppenbart att Procordias koncernchef anser att det kommer att behövas nytt riskkapital.

Nu har den socialdemokratiska majoriteten i både finans- och näringsutskottet sagt att det principiellt inte finns några skäl att avvisa en försäljning, helt eller delvis, av företagsenheter genom börsintroduktion.

Min följdfråga till industriministern är alltså: Om det inte finns några principiella invändningar, vad är det då som hindrar att man i det här läget tänker sig ett kapitaltillskott i form av börsintroduktion?

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1985/86:94 om verksamheten vid Eiser Strump

Anf. 52 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Lennart Brunander har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att förändra den nuvarande utvecklingen inom Eisers strumpfabriker.

Enligt vad jag har inhämtat från ledningen för Eiserkoncernen planeras en

tillfällig ökning av de normala inköpen av halvfabrikat för strumptillverkning. Skälet är bl. a. att strumpfabriken i Borås till följd av ålderdomlig produktionsutrustning på sikt inte kan tillverka nämnda halvfabrikat till konkurrenskraftiga priser. Avsikten på längre sikt är att utöka produktionskapaciteten vid Malmö Strumpfabrik.

Det ankommer på sedvanligt sätt på ledning och styrelse för Eiser att besluta om bolagets skötsel. Några åtgärder från min sida är inte aktuella.

Anf. 53 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret men måste säga att det är med mycket stor besvikelse som jag tar emot det. Eftersom det inte innehöll särskilt mycket av positiva besked. När man tog beslutet om att lägga ned tillverkningen i Borås och flytta över den till Malmö, fanns det inga problem. Då hade man ledig kapacitet i Malmö som man skulle utnyttja. Nu säger industriministern att man i Malmö måste bygga ut för att klara tillverkningen. Alltså var det hela felaktigt redan från början? Den kritik som vi riktade mot det beslut som togs bekräftas i och med detta besked.

Det finns ju möjligheter att tillverka strumpor i Borås i dag. Riksdagen har avsatt 38 milj. kr. för att underlätta den omställning som skall ske i Borås. Man har räknat fram ett konkurrenskraftigt pris på de halvfabrikat som skall importeras. Det är att svika dem som arbetar i Borås att agera på detta sätt. Jag tycker att industriministern som representant för ägaren måste ingripa, för det är en policyfråga om vi skall tillverka våra produkter i Sverige eller om vi skall importera dem. Det här är inte vilken fråga som helst.

Sedan kan jag väl också säga att idén att man skall importera på litet längre sikt innebär en risk också för Malmö Strumpfabrik, eftersom de stora köpare som vi hade när det gällde Borås i dag funderar på att köpa utomlands i stället för i Sverige. Jag tycker att den här inställningen och handläggningen är till förfång inte bara för Boråsfabriken utan också för Malmöfabriken.

Nu vill jag veta av industriministern om han trots allt inte skulle vilja göra något för att trygga sysselsättningen för dem som finns i Borås just för tillfället. För min del tycker jag att det på längre sikt finns möjligheter att återuppta tillverkningen i Borås. Men i dag gäller det den import som planeras. Det går att tillverka dessa produkter vid fabriken i Borås – det är helt klart.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1985/86:111 om följderna av utländska förvärv av svenska företag

Anf. 54 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Hans Petersson i Hallstahammar har frågat mig om vilken betydelse den ökade försäljningen av svenska bolag till utlandet har för den svenska ekonomin.

Ansökningar om tillstånd att förvärva aktier och rörelser i svenska företag prövas enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m. m.

Tillstånd skall meddelas, om det inte strider mot något väsentligt allmänt intresse. För att bedöma detta krävs att effekterna av förvärvet prövas. I samband med prövningen kan ett företag göra åtaganden om den fortsatta verksamheten i det förvärvade företaget. Sådana åtaganden har kunnat minska eller undanröja de befarade negativa effekterna för de förvärvade företagen och den svenska ekonomin.

Anf. 55 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Jag får tacka industriministern för svaret. Men jag tycker inte att det är något som helst svar på min fråga, eftersom jag har frågat vilken betydelse som industriministern kan tillmäta den ökade efterfrågan på svensk industri. Här refererar industriministern vad som står i lagtexten, och det visste jag förut.

Det pågår en köprusch nu. Redan tidigare är 8 % av svensk industri utlandsägd, och nu pågår som sagt en köprusch. Den gäller Glace-Bolaget, Ericsson, Wirsbo Bruk, Gränges Metallverken och det ena med det andra. Det är faktiskt något nytt att det råder så stor efterfrågan på svensk industri. Jag anser att det är till skada för den ekonomisk-politiska strategi som har lagts upp. Enligt den skall vi försöka minska importen och öka andelen av svenska insatsvaror för att på så vis skapa balans i ekonomin. Vi vet att dessa företagsköp inte är till bara för att kortsiktigt skapa vinster genom att företagen kommer i besittning av aktier. Dessa köp ingår i en strategi som det internationella kapitalet har och som innebär arbetsdelning, uppdelning och specialisering genom produktion i olika länder. Om det är ett transnationellt bolag som i det exempel jag har redovisat – när det gäller GB och Unilever – finns det risk för att köparen kommer att ta en hel del av insatsvarorna från sina egna bolag i andra länder, i stället för att göra av med t.ex. överskottsmjölken som produceras på den svenska marknaden.

Jag tycker att industriministern borde ha svarat betydligt mer utförligt – hur han ser på dessa frågor och vilken betydelse de kan få. Har inte industriministern någon åsikt om vad som håller på att ske nu när efterfrågan på de svenska företagen ökar?

För min del anser jag att en försäljning av GB till det multinationella Unilever skulle vara till skada för både vår handelsbalans, sysselsättningen, möjligheterna att skapa balans i ekonomin och möjligheterna att göra av med överskottsproduktionen inom jordbruket.

Anf. 56 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Det finns enligt min mening ingen anledning att inta en ensartad inställning till utländskt företagande, en inställning som målar allt i svart eller vitt. Utländska investeringar kan tillföra Sverige kapital och nya kunskaper i fråga om teknik och marknadsföring. Men jag är också på det klara med att vissa problem kan vara förenade med utländsk företagsetablering.

Det bör också noteras att de nordiska förvärven av svenska företag har svarat för huvudparten av de totala utländska företagsförvärven under 1980-talet. Jag ser positivt på denna nordiska företagsintegration över gränserna, vilken kan ge ökad konkurrenskraft åt alla berörda tillverknings-

enheter i de nordiska länderna. Det har varit en enig politisk uppfattning i denna riksdag att vi skall arbeta för en gemensam nordisk industrimarknad.

Prot. 1985/86:17
24 oktober 1985

Anf. 57 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Det kan så vara att det nordiska samarbetet ökar, och det är självfallet naturligt. Jag tror att för de flesta länder är grannländerna en näraliggande marknad med likartade förhållanden det som först är intressant. Men det är ju inte bara på detta sätt. Ericsson säljs ju vidare ut i världen, och GB säljs nu till ett företag – om köpet går igenom – som minst av allt är nordiskt. Unilever är ju ett transnationellt bolag med bl. a. stort ägande också i Sydafrika.

Jag tycker att man borde vara observant på denna utveckling. Om den får löpa fritt, om de transnationella företagen får strukturera om och genomföra sin internationella arbetsfördelning, kommer en liten nationalstat som Sverige att ha väldigt små möjligheter att stå emot denna utveckling genom ekonomisk politik. Det kommer att krävas mycket hårdföra importbegränsningar för att man skall kunna skapa balans i handelsrelationerna med andra länder om företagen tillåts dela upp produktionen på så sätt att en vara produceras i ett land och en annan vara i ett annat land. Då kommer Sverige att bli ett slags sammansättningsland, en plats där man bara har sammansättningsindustri. Då kan vi inte påverka strömmarna genom en inhemsk politik.

Anf. 58 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag ber återigen att få peka på att de nordiska länderna har mer än dubbelt så hög andel av förvärven som det totala beståndet. Detta bör på sikt betyda en tyngdpunktsförskjutning i beståndet från USA/England till de nordiska länderna som ursprungsländer för utländska investeringar i Sverige. Denna tyngdpunktsförskjutning torde vara ännu mer iögonenfallande om man bara ser till tillverkningsindustrin. Enbart de finska företagsförvärven inom tillverkningsindustrin har mellan 1980 och 1984 motsvarat hälften av de totala förvärven inom tillverkningsindustrin, mätt efter antalet anställda.

Jag ser positivt på en sådan tyngdpunktsförskjutning, eftersom denna företagsintegration kan innebära strukturrationaliseringar med ökad konkurrenskraft för Norden som följd och en ökad nordisk industrimarknad.

Jag upprepar igen: Det är klart att jag ser att många problem är förknippade med utländsk företagsetablering i Sverige.

Anf. 59 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Även om man kanske måste värdera Norden litet annorlunda jämfört med andra länder när man diskuterar svensk industri, vill jag ändå påpeka att Norden i den ekonomiska politiken och i all statistik tillhör utlandet – Norge, Danmark och Finland är faktiskt utlandet. Vi diskuterar också om dem och om betalningsströmmarna även inom Norden när det gäller den ekonomiska politiken.

Men att ett sådant företag som jag har pekat på och tagit som exempel, alltså Glace-Bolaget som har en nästan uteslutande inhemsk råvaruproduktion, säljs ut till ett multinationellt företag som har sin huvudsakliga

Om följderna av utländska förvärv av svenska företag

Prot. 1985/86:17
24 oktober 1985

*Om sysselsättningen
vid små och medelstora
företag*

verksamhet långt utanför Norden, det tycker jag är allvarligt.

Jag hoppas att industriministern med det som är sagt kommer att titta mycket noga på just sådan försäljning och vara mycket kritisk när det gäller försäljning av bolag till länder utanför Norden.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1985/86:113 om sysselsättningen vid små och medelstora företag

Anf. 60 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Ingvar Karlsson i Bengtsfors har frågat mig om dels vilka skäl jag tror förklarar att småföretagens sysselsättning inte ökar, dels vad jag är beredd att göra för att öka småföretagens intresse av att öka sysselsättningen.

Ingvar Karlsson baserar sitt påstående om att småföretagen inte ökar sin sysselsättning på en undersökning som statens industriverk genomfört i Eskilstuna kommun. Undersökningen omfattar endast 56 industri-, hantverks- och serviceföretag och kan därför inte ligga till grund för några allmängiltiga slutsatser.

Den senaste sysselsättningsstatistiken för små- och medelstora företag avser år 1983, och den visar på att sysselsättningen bland småföretagen som helhet ökar. Det finns också andra indikationer på att småföretagen utvecklas gynnsamt. Således fördubblades i stort sett antalet nyetableringar mellan år 1982 och 1983, och en ytterligare ökning torde ha skett under år 1984. Vidare var lönsamheten i de små och medelstora industriföretagen åren 1983 och 1984 den högsta sedan mitten av 1970-talet.

En grundläggande förutsättning för den gynnsamma utvecklingen bland småföretagen är den allmänna ekonomiska politik som regeringen fört sedan år 1982. Därtill kommer särskilda industripolitiska insatser genom bl. a. förstärkta anslag till de regionala utvecklingsfonderna och stöd till teknikbaserade företag. Den politiken ligger fast, och den kommer att utgöra den bästa förutsättningen för en fortsatt gynnsam utveckling bland landets småföretag.

Anf. 61 INGVAR KARLSSON i Bengtsfors (c):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret på min fråga.

Ja, visst är industriverkets undersökning mycket begränsad – den håller sig bara till Eskilstuna – men i går redovisade Föreningsbanken och SHIO-Familjeföretagen en småföretagarbarometer som går i precis samma stil som undersökningen i Eskilstuna. Det måste väl vara litet mer kött på benen – eller hur, industriministern?

Man måste då fråga sig: Vad kan detta bero på? Lönsamheten har varit relativt god de senaste åren på grund av högkonjunkturen. Det handlar inte bara om den ekonomiska politik som regeringen har fört, utan det finns för närvarande en internationell högkonjunktur.

Orsakerna kan ligga dels i det allmänt negativa företagsklimatet, vartill t. ex. löntagarfonderna har bidragit, dels i byråkratiska hinder av olika slag.

Här kan man ta som exempel skattereglerna och deras tillämpning. Fallet Mossberg i Göteborg är ett skrämmande exempel.

Från centerns sida har vi motionerat och lagt fram ett antal förslag för att minska krångel och byråkrati för mindre företag samt för att lätta avgifts- och skattebördan.

Jag skall nämna några av våra förslag:

- Inrätta privata etableringskonton
- Slopa förmögenhetsskatten på arbetande kapital
- Sänkt sjukförsäkringsavgift för anställda i småföretag
- Återinför forskningsavdraget
- Begränsa uppgiftsinlämnandet
- MBL-förhandlingar skall i småföretag kunna slutföras direkt med de anställda
- Minskat byggkrångel
- Utvärdering av LAS

Det är konkreta åtgärder som vi tror skall bidra till ett bättre klimat.

En ytterligare fundering som man kan ha är huruvida den ensidiga inriktningen på offentliga lösningar när det gäller tjänstesidan, som socialdemokraterna så benhårt omhuldar, har hämmat utvecklingen av det privata tjänsteområdet här i Sverige. I andra länder har just privata tjänster varit en särskilt expansiv sektor för ökad sysselsättning. Det kunde med en annan politik vara så även i Sverige, herr industriminister.

Anf. 62 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Det är riktigt att SHIO-Familjeföretagen med stöd av data från småföretagsbarometern säger att 29 % av företagen inte vill ha fler anställda. Men detta tal stämmer illa med fakta från barometern – att 26 % av företagen har ökat sin sysselsättning under det senaste året och 24 % avser att öka sysselsättningen under det kommande året. Det vore lika bra att Ingvar Karlsson i Bengtsfors använde de siffrorna för att belysa att det går bra för småföretagen nu med en socialdemokratisk politik.

Dessutom ber jag att få upprepa vad jag sade i mitt svar – att lönsamheten i de små och medelstora företagen under åren 1983 och 1984 är den högsta sedan mitten av 1970-talet. På nästan varje punkt kan småföretagen visa uppåtgående kurvor.

Anf. 63 INGVAR KARLSSON i Bengtsfors (c):

Herr talman! Vi har olika uppfattningar om undersökningarna, men visst ligger det någonting i vad som sägs i SHIO-Familjeföretagens barometer, och det ligger också en hel del i industriverkets undersökning i Eskilstuna. Men det verkar som om industriministern inte alls tar dessa varningstecken på allvar. Det är mycket anmärkningsvärt, herr talman.

Det är just detta som är det allvarligaste: Trots att småföretagen och de medelstora företagen har visat relativt god lönsamhet har detta inte på något påtagligt sätt ökat sysselsättningen. I dag har vi en kraftig högkonjunktur. Hur kommer det att se ut i nästa lågkonjunktur, när företagen i en högkonjunktur inte ökar sysselsättningen något nämnvärt? Då kommer

Prot. 1985/86:17
24 oktober 1985

*Om vapenexporten till
utvecklingsländer*

sysselsättningstillfällena att minska mer än i dag, och det borde industriministern ta mycket allvarligt på.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på fråga 1985/86:78 om vapenexporten till utvecklingsländer

Anf. 64 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Alf Svensson har frågat om jag anser att svenska exportkrediter för vapenexport till utvecklingsländer är förenliga med den svenska biståndspolitikens målsättningar.

Kapprustningen i världen utgör ett hinder för ekonomisk, social och kulturell utveckling i alla länder. En internationell nedrustning skulle kunna frigöra resurser i kampen mot nöd, fattigdom och underutveckling.

Ännu finns tyvärr inga påtagliga resultat av ansträngningarna att få internationell nedrustning till stånd. Vi kommer att fortsätta att ge vårt bidrag till detta arbete.

Så länge rustningarna pågår och spänningarna består måste Sverige behålla en hög försvarsberedskap för att kunna slå vakt om sitt oberoende. Om detta råder stor enighet i vårt land. Också andra stater har en legitim rätt att värna sitt oberoende. Särskilt för de alliansfria staterna kan det ofta vara en fördel att inte bli beroende av någon av stormakterna för sin krigsmaterieförsörjning.

Länder som uppfyller de krav som vår lagstiftning anger för svensk krigsmaterielexport bör ha möjlighet att köpa svensk materiel. Det är det berörda landet självt, inte vi, som måste avgöra vad som är dess berättigade intressen.

Finansieringen av vapenköp från Sverige är en fråga mellan köparen och det säljande företaget. Svenska staten kan emellertid också bli engagerad genom exportkreditgarantier och exportkrediter. Sådana frågor avgörs från fall till fall. Några biståndsmedel utgår självfallet inte i dessa sammanhang. Exportkreditgarantier bygger på företagens egna avgifter.

Avgörande för svensk krigsmaterielexport är om ett aktuellt land kan godkännas som mottagare utifrån de restriktioner som riktlinjerna anger. Att därutöver uppställa krav på viss inkomstnivå i landet eller att från svensk sida göra bedömningar av landets interna prioriteringar är den svenska regeringen främmande.

Anf. 65 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

I regeringsförklaringen betonade statsministern att regeringen kommer att fortsätta att föra en ambitiös biståndspolitik. Det finns verkligen all anledning att känna tillfredsställelse över den deklARATIONEN.

Några få dagar efter det att regeringsförklaringen hade lästs upp här i kammaren, närmare bestämt den 10 oktober, kunde vi emellertid läsa att statssekreterare Carl Johan Åberg via ett TT-meddelande uttalat att Bofors kommer att få hjälp med exportkrediter för att stärka konkurrenskraften

utomlands. Till Dagens Eko sade Åberg vidare: Vi kommer att göra mycket för att stödja Bofors exportansträngningar.

Ett par dagar senare kunde vi läsa i tidningarna och via etermedia få del av att Inga Thorsson, regeringens egen nedrustningsexpert, deklarerar följande: Det är ett dubbelspel att stödja svensk vapenexport till u-länder.

Inga Thorsson yttrade detta i samband med att hon presenterade sin andra rapport om nedrustning och omställning från civil till militär produktion.

Inga Thorsson sade vidare: Varje vapenimport försenar u-ländernas utveckling. Då är det felaktigt att med svenska exportkrediter stödja Bofors och FFV:s försäljning till fattiga länder.

Regeringens egen nedrustningsexpert kritiserar således regeringen både rejält och resolut. Statsrådet säger i sitt svar att man kommer att fortsätta att ge bidrag till nedrustningsarbetet, medan regeringens nedrustningsexpert anser att det snarare är så att regeringen lägger ved på rustningsbrasan och försvårar för u-länderna i deras utvecklingsarbete.

Anf. 66 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag noterar att Alf Svensson inte gav någon egen uppfattning till känna i den här frågan – i och för sig behöver man inte göra det i en frågestund – utan bara återopade en rad citat. Låt mig ändå klara ut ett uppenbart missförstånd.

Missförståndet gäller exportkreditgarantier. De har ingenting med bistånd att göra. Finansiering med exportkrediter har blivit allt vanligare under senare år. Därmed har dels EKN:s, dels SEK:s verksamhet ökat. Det är självklart också när det gäller stora vapenköp att vi i den mån köparen kräver kreditfinansiering inte kan principiellt vägra att låta företaget, i det här fallet Bofors, få del av de möjligheter som andra företag har i andra exportkreditaffärer. Vi skulle i så fall direkt utestänga företaget på en grund som vi icke har avsett med vår lagstiftning. Det finns andra, förvisso mycket restriktiva grunder för att säga nej till vapenexport, men detta vore en irrationell grund. Exportkreditgarantisystemet är ett system där företagen själva betalar premier, som de dessutom uppfattar som för höga.

Anf. 67 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Jag tackar för den upplysningen. Jag hoppas att upplysningen från statsrådet når fram också till regeringens egen nedrustningsexpert Inga Thorsson. Jag citerade hennes uttalande om att det är felaktigt att med svenska exportkrediter stödja Bofors och FFV:s försäljning till fattiga länder därför att det försvårar utvecklingen där. Jag tyckte det var angeläget att här i kammaren påtala det motsatsförhållande som råder i uttalandena från regeringen, vilket ju har manifesterats här och nu.

För egen del vill jag gärna ha sagt att jag beklagar att man är så villig att exportera vapen som man är i Sverige.

Anf. 68 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag noterade Alf Svenssons uttalande i den principiella frågan. Jag har förstått av kds program att kds hävdar att Sveriges avsikt att värna sin frihet och hävda sin neutralitet alltid skall framstå som självklar. Vi

skall alltså ha ett starkt försvar för att kunna hävda vår neutralitet. Det anser också Alf Svenssons riksdagsparti, centern, och det anser även vi. Vi anser det självklart att vi skall ha rätt att värna vårt oberoende.

Men om ett u-land vänder sig till oss i en fråga som den vi nu diskuterar, skulle vi enligt Alf Svensson avslå en ansökan om vapenförsäljning och säga att den är olämplig på de grunder som är angivna i lagen. Av vilket skäl skulle vi i sådana här frågor ha speciella kategorier av länder? Skulle vi säga till dem: Ni skall inte ha rätt att försvara er. Vi i Sverige skall ha det, men ni skall inte ha den rätten.

Detta skulle vi dessutom säga till länder som ofta finns i regioner där stormaktskonkurrensen och striderna kring den kan vara potentiellt betydande. Varför skall dessa länder inte ges den rätt till försvar som vi, på grundval av beslut som fattats i stor enighet här i riksdagen, anser att vi själva skall ha?

Anf. 69 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Den tanken har aldrig föresvävat mig att vi skulle säga till något eller några u-länder att de inte har rätt att försvara sig, men frågan var ju om det sätt vi använder oss av för att hjälpa vår egen försvarsindustri går ut över u-länderna i så måtto att deras utveckling hämmas. Då må jag säga att vi har all anledning att fundera mer än en gång.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på fråga 1985/86:102 om den svenska vapenexporten till Singapore

Anf. 70 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig på vad sätt de garantier mot vidareexport av svenska vapen som Singapore nu lämnat är mer tillförlitliga än de som lämnats tidigare.

Vid riksdagens frågestund den 10 oktober redogjorde jag för bakgrunden till att regeringen i början av sommaren uppsköt behandlingen av Bofors ansökningar om utförsel till Singapore och andra ansökningar som har samband med brottsmisstankar.

Jag redovisade vid den frågestunden de åtgärder som vidtagits för att bl. a. stärka krigsmaterielinspektionens kontroll direkt vid Bofors. En förutsättning för att det skall kunna bli någon framtida utförsel är att krigsmaterielinspektionen efter noggrann kontroll på platsen av enskilda ärenden, innefattande också kontakter med förundersökningsledaren för de polisutredningar som finns, försäkrat sig om att leveransen sker helt i enlighet med gällande bestämmelser. Detta förfarande tillämpas för export från Bofors inte bara till Singapore utan även vad gäller andra ansökningar där brottsmisstankar föreligger.

Kontakt har tagits med Singapores regering, varvid de svenska exportbestämmelserna ingående behandlats. En klar deklARATION har gjorts om att

man från Singapores regerings sida respekterar och kommer att följa de svenska reglerna.

Genom de åtgärder som vidtagits har en grund skapats för att kunna behandla ärenden under förundersökningstiden.

Anf. 71 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min fråga. Det var med betydande häpnad som man tog del av meddelandet från regeringen att den tänkte återuppta prövningen av exportärenden beträffande vapen till Singapore medan förundersökning pågår. I och för sig är jag naturligtvis medveten om de skärpta kontrollåtgärder, riktade mot Bofors, som regeringen har vidtagit. Det är möjligt att de är tillfredsställande så långt som de sträcker sig. Men det finns ju en part till i den här affären, nämligen Singapore. Singapore har tidigt förbundit sig att inte vidareexportera vapen som vi sålt till dem; det har varit premissen för export till Singapore. Trots detta har det alltså skett en vidareförsäljning av vapen från Singapore. Enligt uppgifter från Svenska freds- och skiljedomsföreningen rör det sig om försäljningar för sammanlagt 115 milj. kr. den senaste tioårsperioden. Det är alltså inte något litet geschäft som det är fråga om.

Det som jag frågade statsrådet om var: Vilken anledning har regeringen att tro att de garantier som Singapore nu ger är mer tillförlitliga än de garantier som Singapore hittills har gett men alltså i mycket stor omfattning har brutit eller i varje fall inte kunnat upprätthålla?

Tyvärr fick jag inte svar på den frågan. Därför hoppas jag att jag nu i en replik kan få besked på den punkten.

Anf. 72 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Förvisso har jag svarat på frågan. Vill man gå tillbaka i tiden kan man konstatera att det har skett skärpningar av de åtaganden som Singapore gör. Fram till 1982 hade det s. k. slutförbrukningsintyget en mindre omfattande utformning än det har haft sedan 1982. Man kan säga att de åtaganden som Singapore liksom andra mottagare av krigsmateriel gör sedan 1982 är starkare, eftersom det är tydligare åtaganden att inte vidareexportera. Det är det första ledet i svaret om skillnaderna i de utfästelser som har gjorts.

Dessutom har den svenska regeringen vid en rad olika tillfällen tagit kontakt med Singapores regering, vilket har utmynnat i ett högnivåbesök från svensk sida med en särskild emissarie som mycket noggrant, som jag har sagt i svaret, med Singapores regering har gått igenom de svenska vapenexportbestämmelserna och tillämpningen av dem, och man har från svensk sida gett bakgrunden till den pågående polisutredningen. Singapores regering har då klart deklarerat att den respekterar och avser att följa de svenska reglerna. Det är alltså mycket tydliga budskap som har lämnats från den singaporianska regeringen till den svenska regeringen på den punkten.

Anf. 73 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Det här inlägget ger verkligen upphov till tankar. Antingen har vidareexporten på sammanlagt 115 milj. kr. under tio år varit förenlig

Om åtgärder för att förhindra att arbetsgivaravgift uttas på kostnadsersättning

med Singapores åtagande gentemot Sverige, dvs. att Singapore inte har brutit sina åtaganden. I så fall är det i högsta grad anmärkningsvärt. Eller också har den här vidareexporten på 115 milj. kr. inte varit förenlig med Singapores åtagande gentemot Sverige, dvs. att Singapore har frångått sina garantier. I så fall måste man ställa frågan: Vad har vi för anledning att tro att Singapore bättre skulle hålla fast vid de förnyade garantierna eller åtagandena? Nu vill jag ha ett klart besked av statsrådet: Har Singapore brutit det tidigare åtagandet gentemot Sverige, dvs. att inte vidareexportera vapen, eller inte?

Anf. 74 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Frågan huruvida Singapore brutit mot åtagandena eller inte är föremål för en polisutredning, där polisen fortfarande förhör misstänkta i samband med Boforsundersökningen. Det är en fråga där polisen nu utreder och ställer frågor om det som har varit. Det vi nu gör är att införa en speciell, en unik typ av kontroll vid ett företag, vilket innebär att det kommer att ske leveranser till Singapore bara om den förstärkta kontrollen visar att det vid de enskilda leveranserna inte finns anledning till misstankar och bara om kontakterna med den polisiära förundersökningen visar att man med hänsyn till förundersökningen och brottsmisstankarna kan gå vidare med en leverans. Det är bara då det kommer att ske leveranser. Om detta inte är möjligt med hänsyn till förundersökningen blir det inte heller några leveranser.

Anf. 75 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag har alltså inte ställt frågor när det gäller kontrollen gentemot Bofors. Jag vet att den har skärpts, och det är möjligt att det är tillfredsställande på det planet. Min fråga gäller värdet av garantier från Singapore. Nu säger statsrådet att man åtminstone kan ifrågasätta – vilket är mildt – om Singapore tidigare har brutit mot utfästelser att inte vidareexportera vapen. Då kvarstår frågan: Vad har vi då för anledning att nu tro att Singapore inte kommer att bryta också mot de nya utfästelserna? Det är detta jag med min fråga har velat få utrett, och jag väntar fortfarande på svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på fråga 1985/86:20 om åtgärder för att förhindra att arbetsgivaravgift uttas på kostnadsersättning

Anf. 76 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Nic Grönvall har frågat finansministern om han är beredd att medverka till att arbetsgivaravgift inte kan uttas på kostnadsersättning. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Kostnadsersättning kan ges på två olika sätt.

Det vanligaste är att arbetsgivaren betalar arbetstagaren faktiska kostnader i arbetet med motsvarande belopp i kostnadsersättning. I så fall ingår aldrig kostnadsersättningen i avgiftsunderlaget, och några arbetsgivaravgif-

ter beräknas inte heller på kostnadsersättningen.

Det andra sättet är att kostnadsersättningen ingår i bruttolönen. När sådan lön redovisas i avgiftsunderlaget får arbetsgivaren göra avdrag för kostnader som arbetstagaren haft under månaden. En förutsättning är dock att kostnaderna för hela året kan beräknas uppgå till minst 10 % av bruttolönen.

Denna begränsning av möjligheterna till kostnadsavdrag har tillkommit av administrativa skäl. I regel torde dock kostnaderna klart överstiga 10 % av lönen i de fall kostnadsersättning ges på detta sätt.

Mitt svar på Nic Grönvalls fråga blir därför att arbetsgivaravgifter inte tas ut på kostnadsersättning annat än i den mycket ringa mån som kan föranledas av den nämnda tioprocentsgränsen. Det är därför enligt min mening inte nödvändigt med några åtgärder inom det nuvarande systemet.

Anf. 77 NIC GRÖNVALL (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Jag måste genast säga att jag finner svaret vara inte bara otillfredsställande utan också ganska uppseendeväckande, nämligen ur den synpunkten att socialministern synes vara helt omedveten om de problem som existerar i det här fallet.

I det lagrum som socialministern refererar till stadgas att sådant avdrag som socialministern avser i det tredje stycket av svaret får göras om riksförsäkringsverket så medger. Inom ramen för denna egendomliga regel, som ger riksförsäkringsverket rätt att fatta beslut, har riksförsäkringsverket flyttat fram positionerna alltmer och tar nu i olika sammanhang ut sociala avgifter på direkta kostnadsersättningar.

Jag har ett exempel som är ganska fantastiskt. Mot en intresseförening – dvs. en sammanhållen förening som kan liknas vid fackföreningar, branschorganisationer eller andra – har riktats anspråk på betalning av pensionsavgifter för sådana ersättningar som utgivits till styrelseledamöter för deras kostnader för att med bil förflytta sig till styrelsesammanträden, dvs. kostnadsersättningar.

För att socialministern nu inte skall så att säga följa upp knappheten i svaret, vill jag be att hon svarar på frågan om inte detta är en egendomlighet som måste rättas till. Tänk efter! Vi kan jämföra en person som har 50 mil till sammanträdet och får ut en kostnadsersättning på 900 kr. med en person som cyklar till sammanträdet. Han som kör i sin bil och får ersättning för det skulle få pension, medan den andre inte får det. Jag vore glad om socialministern i varje fall ville hålla med mig om att denna egendomlighet måste rättas till.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 78 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Lars Sundin har frågat finansministern om regeringen avser att vidta åtgärder som minskar de ekonomiska risker som nu vilar över många ideellt arbetande föreningar med anledning av förväntade krav på socialavgifter.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Arbetsgivare skall betala socialavgifter i form av arbetsgivaravgifter på de löner som arbetsgivaren har betalt till sina arbetstagare. Arbetsgivaravgifter tas också ut på ersättningar till den som anses vara uppdragstagare.

Regeringsrätten har i en dom funnit att viss ersättning som en idrottsförening betalat ut till en ishockeyspelare är att jämställa med ersättning för förvärvsarbete. Föreningen var därför att anse som arbetsgivare i förhållande till ifrågasvarande person. Den utgivna ersättningen skulle ingå i föreningens avgiftsunderlag för debitering av tillkommande arbetsgivaravgifter.

Regeringsrätten har alltså givit uttryck för vad som är att anse som gällande rätt i ett särskilt fall med dess speciella omständigheter i fråga om ersättningsbelopp m. m.

Det är en uppgift för de tillämpande myndigheterna att ta ställning till hur domen kommer att återverka på likartade fall. Det kan konstateras att det föreligger ett behov av vägledning för dessa bedömningar. Jag har erfarit att arbete pågår med att utarbeta allmänna råd för de lokala skattemyndigheternas handläggning.

Anf. 79 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Gertrud Sigurdson för svaret på min fråga.

Regeringen har tydligen inte något uppslag till eller någon idé om hur man skall minska eller undanröja det ekonomiska hot som nu vilar över många idrottsföreningar när de drabbas av utgifter som de inte har räknat med och som de därför inte har budgeterat.

Jag förstår att idrottsföreningarna är oroliga och upprörda. De fick t. ex. i december 1984 av riksskatteverket information om skatter och avgifter m. m. för år 1985. Där står under rubriken Arbetsgivaravgift: "Som arbets- eller uppdragstagare betraktas bl. a. funktionär, tränare, vaktmästare och styrelseledamot men normalt inte idrottsmän."

Föreningarna har alltså betalat ATP-avgifter för t.ex. tränare och lagledare men inte för spelarna, allt enligt anvisningarna. Naturligtvis, herr talman, har inga seriösa föreningar något emot att betala ATP-avgifter för sina spelare, under förutsättning att de när spelarkontrakten skrivs känner till detta. Det är retroaktiviteten som de är upprörda över och inte kan acceptera. Det rör sig också om stora belopp.

Delar statsrådet Sigurdson min uppfattning att det finns en risk för en rad konkurser i Idrottssverige när ATP-räkningarna nu kommer att sändas ut?

Anf. 80 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Regeringen är inte ovetande om detta. Företrädare för idrottsrörelsen har för regeringen redovisat de problem som uppkommer om retroaktiva avgifter skall tas ut. Denna fråga studeras alltså inom regeringen. Vi har också i skrivelse från Riksidrottsförbundet av den 3 oktober fått en redovisning av hela problematiken, och skrivelsen med de förslag som där läggs fram bearbetas för närvarande inom departementet.

Anf. 81 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! Det är stora belopp som det rör sig om. För ett lag i elitserien i ishockey kan det gälla omkring 800 000 kr. för 1984 och för en snart allsvensk klubb i min hemstad, Elfsborg, 300 000 kr. för 1984. Det är inte bara elitidrotten som drabbas när dessa räkningar, som man inte har varit förberedd på, skall betalas, utan det kan också på sikt få konsekvenser för breddidrotten, ända ut i minsta knatteidrottsförening. Det är alltså risk för en rad konkurser i Idrottssverige, och det gör mig orolig.

Överläggningen var härmed avslutad.

30 § Svar på fråga 1985/86:41 om omprövning av sjuk- och föräldrapenningen för studerande

Anf. 82 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Gullan Lindblad har frågat vilka åtgärder som planeras för att en omprövning av sjuk- och föräldrapenningen för studerande skall komma till stånd.

Det nuvarande systemet för studerandes sjuk- och föräldrapenning infördes den 1 januari 1985. Genom detta gavs stora grupper studerande ett bättre ekonomiskt skydd under sjukdom. Vissa förbättringar genomfördes också i föräldraförsäkringen.

Det problem vad gäller vissa studerandes sjuk- och föräldrapenning som Gullan Lindblad nu tar upp är betingat av metoden att dividera den sjukpenninggrundande inkomsten med 365 för att beräkna en försäkrads sjukpenning. Studiestödsutredningen, vars förslag låg till grund för det nya systemet för studerandes sjuk- och föräldrapenning, förordade ett förändrat delningstal för beräkning av de studerandes sjukpenning. I propositionen (1983/84:127) om förbättrad studiehjälp och vissa sjukförsäkringsfrågor konstaterades dock att detta är en fråga som inte berör bara de studerande. Socialförsäkringsutskottet var i sitt betänkande (SfU 1983/84:26) av samma uppfattning. I avvaktan på övergripande lösningar var utskottet inte berett att förorda några särbestämmelser för studerande i detta avseende.

Erfarenheterna av det nya regelsystemet för studerandes sjuk- och föräldrapenning följs fortlöpande inom regeringskansliet. Innan en närmare analys av de ännu ganska korta erfarenheterna har kunnat göras är jag inte beredd att föreslå åtgärder för att ompröva det nuvarande systemet.

Anf. 83 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Sigurdsen för svaret, som jag tyvärr inte är helt nöjd med. Jag hade hoppats att statsrådet skulle ha svarat att det kommer ett förslag från regeringen om en omprövning.

Jag har själv varit med om att fatta beslut i den här frågan, men när det visar sig att ett beslut får så negativa konsekvenser som det här är fråga om, anser jag att vi i riksdagen kan fatta ett bättre beslut. Som statsrådet Sigurdsen säger har en del studerande fått förbättringar genom det nya systemet. De som särskilt drabbas av systemets nackdelar är vissa vuxenstuderande grupper och doktorander.

Jag kan meddela att vi i utskottet har fått många propåer i det här ärendet. Jag har själv fått många brev och telefonsamtal. Flera av oss i utskottet har blivit uppvaktade i frågan, bl. a. av elever från Forsa folkhögskola, som har pekat på de mycket negativa konsekvenserna vad gäller sjuk- och föräldraförsäkringen till vuxenstuderande.

Jag vet också att LO har skrivit till regeringen och begärt en omprövning, speciellt vad gäller de elever som uppbär särskilt vuxenstudiestöd, utbildningsbidrag för arbetsmarknadsutbildning och utbildningsbidrag för doktorander.

Jag dristar mig att fråga statsrådet Sigurdsen: Kan vi inte, när utvärderingarna har gjorts, förvänta oss någon form av förslag från regeringen i frågan?

Anf. 84 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Det är riktigt att vi har uttalat oss för en förändring. Jag har också konstaterat att Gullan Lindblad själv deltog i det beslut som fattades först i socialförsäkringsutskottet och sedan naturligtvis också i riksdagens kammare.

Detta är en fråga om bl. a. vilken teknik man skall använda för att lösa problemet. Det är inte så enkelt att finna en bra teknik i det här sammanhanget. Dessutom rör det sig här om rätt stora kostnader, och det gäller därför att finna möjligheter att finansiera en förändring. Men för dagen har jag inget annat besked att ge än det jag har gett i mitt svar.

Anf. 85 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Till detta vill jag säga: Detta handlar ändå om en speciallagstiftning, och jag anser därför att man kan stifta en speciell lag vad gäller beräkningsgrunderna och tillämpa andra beräkningsgrunder än dem som enligt riksförsäkringsverket är de vanliga.

Man kan gå fram på olika vägar: Man kan låta den nya studietidssjukpenningen utesluta vissa studerandegrupper, som LO har föreslagit. Man kan koppla på den gamla sjukpenningen under ferietid, eller också kan man beräkna ferietidssjukpenningen med ett annat mått än det man i dag tillämpar. – Jag hoppas fortfarande att vi får ett sådant förslag från regeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

31 § Svar på fråga 1985/86:56 om kompensationsnivån i delpensionsförsäkringen

Prot. 1985/86:17
24 oktober 1985

Om kompensationsnivån i delpensionsförsäkringen

Anf. 86 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Margó Ingvardsson har frågat om det finns andra skäl än ekonomiska att inte omedelbart återställa kompensationsnivån i delpensionsförsäkringen till 65 %.

I sin fråga hänvisar Margó Ingvardsson till de överskott som delpensionsförsäkringen lämnat under de senaste åren. Jag vill påpeka att dessa överskott är en del av den totala ekonomin och har använts för att reglera tidigare underskott inom delpensionsförsäkringen och att det först under innevarande år åter samlas medel i delpensionsfonden.

När det gäller frågan om från vilken tidpunkt kompensationsnivån i delpensionsförsäkringen skall återställas till 65 % har i regeringsförklaringen sagts att detta skall ske under valperioden. Innan frågan är slutligt behandlad inom regeringen är jag inte beredd att ange någon exakt tidpunkt för när återställandet skall ske.

Anf. 87 MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Herr talman! Några ekonomiska skäl mot att återställa kompensationsnivån i delpensionsförsäkringen finns inte längre. I år beräknas fonden ge ett överskott på 880 milj. kr., och ett återställande skulle kosta ungefär 250 milj. kr. Man kan då se att det överskott som finns i år alltså skulle räcka åtminstone tre år framåt. Vidare belastar delpensionsförsäkringen inte heller statsbudgeten totalt, och man kan alltså inte heller koppla ihop den med budgetunderskottet, eftersom det är fråga om en fond, som betalas med arbetsgivaravgifter.

Det finns således inga ekonomiska skäl att inte omedelbart fullfölja det vallöfte som har getts. Därför blir jag litet orolig över att det kanske är andra skäl som ligger bakom det förhållandet att ingenting görs.

Socialministern säger i sitt svar att innan frågan är slutligt behandlad inom regeringen kan vi inte få besked om någon exakt tidpunkt när återställande kan ske. Menas därmed att man inte är överens inom regeringen om att man skall återställa kompensationsnivån, eller tänker man göra några andra förändringar inom delpensionssystemet? Det har nämnts i debatten att det eventuellt skulle vara möjligt att genom olika åtgärder begränsa den personkrets som skall komma i åtnjutande av möjligheterna till delpension.

Är det något sådant vi har att vänta eller kommer regeringen att snarast möjligt fullfölja sitt vallöfte?

Anf. 88 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Regeringen står fast vid sitt vallöfte att under valperioden återställa nivån på delpensionen till 65 %. Regeringen är fast besluten att leva upp till vad som på det här området har uttalats i regeringsförklaringen, vilket är exakt detsamma som det som sades i vårt partis valmanifest.

Prot. 1985/86:17
24 oktober 1985

*Om bättre information
om läkemedels biverk-
ningar*

Anf. 89 MARGÓ INGVARDSSON (vpk):

Herr talman! Att få ett förslag på det här området genomfört fr. o. m. nästa år är såvitt jag förstår redan nu en omöjlighet. Det kan bli aktuellt först 1987. Skall det kunna ske är det angeläget att regeringen lägger fram en proposition. Eftersom det inte längre finns några ekonomiska skäl att anföra borde man ganska omedelbart kunna lägga fram ett sådant förslag. Om det bara är administrativa förenklingar av systemet som fördröjer det kan man ju återkomma med förslag när kompensationsnivån är återställd.

Överläggningen var härmed avslutad.

32 § Svar på fråga 1985/86:90 om bättre information om läkemedels biverkningar

Anf. 90 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Maud Björnemalm har frågat mig om jag anser att kunskaperna om och kontrollen av de läkemedel som introduceras på marknaden är tillräckliga och vad som kan göras för att undvika händelser som de som biverkningarna av läkemedlet Sulfapral orsakat.

Läkemedelskontrollen är numera betydligt strängare vid prövningen av nya läkemedel än som var fallet när läkemedlet Sulfapral registrerades år 1961. Sverige anses tillsammans med USA ha den strängaste läkemedelskontrollen i världen. Sverige har dessutom kanske det bästa övervaknings-systemet för de läkemedel som finns ute på marknaden. I stort sett har vi bra läkemedel.

Sådana allvarliga biverkningar som rapporterats för Sulfapral är dess bättre sällsynta. Socialstyrelsen har räknat ut att 2 patienter per 100 000 patienter som behandlats med detta läkemedel har fått allvarliga biverkningar. Risken för biverkningar är således låg. Regeringen ser emellertid självfallet allvarligt på frågan om läkemedlets biverkningar. Innevarande budgetår har socialstyrelsen getts ökade resurser för sin viktiga uppgift att noga följa upp biverkningar och vid behov vidta åtgärder.

Utgångspunkten måste alltid vara att fördelarna med ett läkemedel skall uppväga dess nackdelar. Jag vill nämna att 1983 års läkemedelsutredning, som avslutar sitt arbete under våren 1986, överväger bl. a. hur vi skall kunna göra läkemedelskontrollen effektivare och förstärka informationen till patienterna och personalen inom hälso- och sjukvården.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 91 MAUD BJÖRNEMALM (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Om vi nu har en sträng kontroll av läkemedel måste man fråga sig hur detta kunde hända och framför allt hur man undviker liknande tragedier i framtiden. Det sägs att effektiva läkemedel ger biverkningar. Den nya hälso- och sjukvårdslagen innebär såvitt jag förstår att patienterna måste ha

ordentlig information om den behandling som läkarna föreslår. Det måste väl också innefatta information om de mediciner som läkaren skriver ut, alltså även information om biverkningar.

Jag undrar vilket ansvar socialstyrelsen har. Enligt uppgift fick socialstyrelsen mellan åren 1965 och 1979 in 561 anmälningar om biverkningar som gällde Sulfapral, varvid socialstyrelsen 1980 rekommenderade stor återhållsamhet med utskrivning av läkemedlet. Men det dröjde ända till 1984 innan Sulfapral försvann på marknaden.

Enligt uppgift kan socialstyrelsen inte stoppa ett läkemedel. Om inte socialstyrelsen har möjligheter att stoppa ett läkemedel – vem har då den möjligheten?

Socialstyrelsen ger ju ut allmänna råd och anvisningar i många avseenden och borde kanske ges i uppdrag att utfärda råd och anvisningar för hur läkarna skall informera patienterna om den medicin de skriver ut och skapa ordentliga rutiner för hur läkarna skall rapportera eventuella misstankar om biverkningar.

Anf. 92 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Som jag sagt i mitt svar är ju risken för biverkningar mycket liten, men det är klart att vi ser allvarligt på det som inträffar. Eftersom vi nu har en statlig läkemedelskommitté, parlamentariskt sammansatt, som har till uppgift att se över vår läkemedelslagstiftning, tycker jag att det finns en garanti. Om kommittén finner att det behövs större effektivitet och en utbyggnad av informationen, kommer kommittén säkerligen att föreslå detta. Betänkandet skall lämnas under första halvåret 1986.

Överläggningen var härmed avslutad.

33 § Svar på fråga 1985/86:100 om förslag till riksdagen om förtroendevalda i försäkringskassorna

Anf. 93 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jan Hyttring har frågat om jag avser att lägga fram förslag med anledning av betänkandet avgivet av utredningen om förtroendevalda i försäkringskassorna.

Som framgår av propositionsförteckningen till innevarande års riksmöte avser regeringen att under november månad lägga fram en proposition om ökad förtroendemannamedverkan i försäkringskassorna.

Anf. 94 JAN HYTTRING (c):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret.

Det skall alltså komma en proposition om ökad förtroendemannamedverkan i försäkringskassorna, och det är ju ett mycket positivt svar. Jag befarar emellertid, herr talman, att det bygger på den utredning som går under namnet ökat förtroendemannainflytande i försäkringskassorna.

Jag vill berätta litet grand om saken och fråga om det är så, att regeringen i sin proposition ansluter sig till det förslag som utredningen har lagt fram.

Prot. 1985/86:17
24 oktober 1985

Om åtgärder för att stärka respekten för sjukvårdspersonals samvetsbetänkligheter

Förslaget innebär nämligen för riket i dess helhet att man tar bort 1 835 förtroendemän. För Värmlands del betyder det att man minskar antalet förtroendemän med 103. Som resultat av utredningsförslaget skulle det bli 15 ledamöter, utsedda av landstinget, vilka skall sitta i det som nu kommer att kallas socialförsäkringsnämnden. Vi har 16 kommuner i Värmland, varför det blir inte ens en ledamot per kommun.

Det här är alltså vad man kallar ökat förtroendemannainflytande. Jag vill fråga socialministern: Är det detta förslag som kommer att läggas fram i propositionen?

Anf. 95 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag har svarat att det enligt propositionsförteckningen kommer att läggas fram en proposition i november. Innehållet i propositionen kommer att framgå när propositionen läggs på riksdagens bord. För dagen kan jag naturligtvis inte diskutera innehållet i en proposition som ännu inte är färdig.

Överläggningen var härmed avslutad.

34 § Svar på fråga 1985/86:116 om åtgärder för att stärka respekten för sjukvårdspersonals samvetsbetänkligheter

Anf. 96 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Alf Svensson har frågat justitieministern om han avser att vidta åtgärder som stärker respekten för sjukvårdspersonals samvetsbetänkligheter att delta i vissa arbetsuppgifter.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Som svar på Alf Svenssons fråga vill jag börja med att hänvisa till det svar som dåvarande utbildningsministern Lena Hjelm-Wallén lämnade den 24 april 1984 på en interpellation framställd av Tore Nilsson om medverkan till ändringar i gällande bestämmelser för barnmorskeutbildningen. Frågan gällde befrielse från utbildning avseende insättning av spiral som preventivmedelsåtgärd. Utbildningsministern anförde då bl. a. att barnmorskeyrket är rättsligt reglerat och att endast den som fått legitimation som barnmorska har rätt att utöva yrket. Barnmorskeutbildningen måste förbereda för alla de arbetsuppgifter som en barnmorska har inom hälso- och sjukvården.

Frågan om sjukvårdspersonalens medverkan vid aborter har behandlats i regeringens proposition (1984/85:48) om familjeplanering och abort. Som framgår av propositionen har socialstyrelsen meddelat anvisningar om hälso- och sjukvårdspersonalens medverkan vid abort. Min uppfattning är alltså densamma som jag framförde i propositionen, nämligen att socialstyrelsens anvisningar ger tillräckliga garantier för sådan personal som finner abort oförenlig med sin etiska och religiösa uppfattning att slippa delta i abortarbete.

Alf Svenssons fråga anser jag med detta besvarad.

Anf. 97 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! I flera års tid har kristna sjuksköterskor kämpat för sin rätt att utbilda sig till barnmorskor utan att tvingas sätta spiral på patienter. Hittills har åtminstone fem barnmorskeelever gått miste om sin legitimation. Två fick sin legitimation med ett nödrop, och åtminstone en har avbrutit sin utbildning.

De barnmorskor och barnmorskeelever som vägrar sätta spiral hävdar att livet börjar vid befruktningen. Därför är det nu angeläget att få veta hur jag skall tolka statsrådets svar, som jag självfallet tackar för.

Eftersom dessa sjuksköterskeelever menar att livet börjar vid befruktningen och därmed karakteriserar användandet av spiral som abort, för spiralen stöter ju bort ägget och fungerar inte som ett preventivmedel, har man då rätt att förvänta sig att dessa elever i fortsättningen skall bli bemötta utifrån socialstyrelsens anvisningar, som gör det möjligt för sjukvårdspersonal att inte behöva delta vid abortoperationer?

De barnmorskor som arbetar i förlossningskliniker och på BB-avdelningar sysslar ju inte med att sätta spiraler. Barnmorskor som skall sätta spiral måste ha en speciell utbildning utöver sin barnmorskeutbildning och skaffa sig en speciell liten legitimation utöver barnmorskelegitimationen för att få möjlighet och rätt att verka inom preventivmedelsrådgivningen.

Vore det inte rim och reson, statsrådet Sigurdsen, att man respekterar denna lilla grupp utifrån deras samvetsbetänkligheter?

Anf. 98 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Utöver det jag har anfört i mitt svar vill jag hänvisa ytterligare till det som Lena Hjelm-Wallén sade i sitt interpellationssvar, där hon också pekade på den möjlighet som finns för en legitimerad barnmorska, som av etiska skäl inte anser sig kunna utföra vissa arbetsuppgifter, att komma överens med sin arbetsgivare om en lämplig avgränsning av arbetsuppgifterna.

I övrigt vill jag upprepa att jag tycker att det är till fyllest med de anvisningar som socialstyrelsen har gett ut.

Anf. 99 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Det låter mycket tilltalande, om det vore så att barnmorskeeleverna fick komma överens med sin arbetsledning om att inte behöva vara med om att sätta spiral. Men man får ju inte ut legitimationen! Man blir aldrig barnmorska, om man inte ställer upp på den en och en halv timmes utbildning som det lär handla om, när man skall lära sig att sätta spiral.

Överläggningen var härmed avslutad.

35 § Svar på fråga 1985/86:117 om information till skolpersonal om aids

Anf. 100 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Alf Svensson har frågat mig om jag kommer att ta initiativ till att direktiv och information om aids tillställs berörd skolpersonal.

Skolöverstyrelsen och socialstyrelsen har i en gemensam skrivelse till samtliga högstade- och gymnasieskolor i maj 1985 lämnat information om sjukdomen aids. Som informationsmaterial överlämnades bl. a. den av socialstyrelsen utarbetade informationsbroschyren om aids som finns att hämta på alla apotek och skriften "Pass Upp" med råd till ungdomar som reser utomlands. Skolledningen ombads att se till att skoleleverna redan före terminsslutet fick information om risken för smitta.

Vid aids-delegationens första sammanträde i juni fick socialstyrelsen bl. a. också i uppdrag att utarbeta ett särskilt informationsmaterial om aids för skolan. Ett videoprogram anpassat för att användas i skolundervisningen, t. ex. i undervisningen om sex och samlevnad, förbereds för närvarande av socialstyrelsen och statens bakteriologiska laboratorium.

Anf. 101 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Sigurdsen för svaret på min fråga.

Dagligen får vi i massmedia höra och se att myndigheter påtalar hur allvarlig aids-sjukdomen är och vilken spridningsrisk den för med sig. Alla här känner väl till detta.

Samma dag som jag läst och hört om detta frågade jag några skolelever: Vad vet ni om denna sjukdom? Jag kan försäkra socialministern att jag uttrycker mig positivt om jag säger att kunskapen var bristfällig.

Någon kan göra gällande att jag frågade statistiskt sett fel grupp. Men vi är väl alla överens om, herr talman, att denna sjukdom är så allvarlig att det inte får finnas någon grupp som inte är informerad.

Jag tänkte att det kanske vore rimligt att fråga speciellt berörd skolpersonal, så jag ringde runt till skolläkare och skolsköterskor. Man tillstod att man visst hade fått någon liten broschyr före sommaruppehållet, men man var besvårad över att man inte visste bättre hur man skulle informera.

Nu har jag läst i tidningarna och också fått svar från statsrådet om att någonting är på gång. Jag tycker kanske att vi har haft så lång tid på oss att det nu är hög tid att det görs en rejäl och massiv informationssatsning, förslagsvis med studiedagar eller temadagar för att verkligen informera de riskgrupper som det handlar om, eftersom vi alla tillhör riskgrupperna efter vad vi har fått veta.

Anf. 102 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag har i mitt svar redovisat vad som gjorts när det gäller skolorna. Det är beklagligt om inte det material som kommit fram har använts i det avsedda syftet.

Jag delar helt Alf Svenssons uppfattning att det är hög tid, att det är angeläget med en massiv information till alla grupper. Jag kan försäkra Alf Svensson att aids-delegationen och andra som arbetar med dessa frågor också bedriver en mycket intensiv verksamhet.

Vi skall exempelvis inom den närmaste tiden ha speciella överläggningar med storstadskommunerna när det gäller missbrukarna. Vi har ju nu klart för oss att det är i denna riskgrupp smittspridningen sker allra snabbast.

Jag håller alltså med om att vi skall sätta till alla resurser som vi har för att sprida information om aids.

Anf. 103 ALF SVENSSON (c):

Herr talman! Jag tvivlar inte en sekund på att socialministern verkligen kommer att sätta till resurser.

Jag skulle bara vilja säga att när denna informationsbroschyr gick ut före sommaruppehållet kan det tänkas att vi litet till mans inte hade uppfattat denna fråga så alarmerande som vi gör i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

36 § Svar på fråga 1985/86:101 om förslaget om höjt radpris i V65-spelet

Anf. 104 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat finansministern bl. a. om han har möjlighet att stoppa Aktiebolaget Trav och Galopps (ATG) planer på att höja radpriset på V65 från nuvarande 60 öre till en krona.

Arbetet inom regeringen är fördelat så att det är jag som skall svara på frågan.

I koncessionen för ATG finns inte någon begränsning av insatsbeloppets storlek för V65 angiven, och det finns således inga hinder för ATG att höja insatsbeloppet. Det ankommer på ATG:s styrelse att göra denna bedömning.

Jag vill tillägga att jag för egen del inte delar Sten Anderssons oro för att en radprishöjning kommer att leda till minskade skatteintäkter för staten och till ekonomiska svårigheter för travsporten.

Det bör också uppmärksammas att en oförändrad andel av insatserna tillfaller spelarna.

Anf. 105 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min fråga.

Han säger att det är ATG självt som beslutar om man skall höja radpriset eller ej, och det är väl i och för sig korrekt. Men när Tipstjänst beslutade höja sitt radpris blev egendomligt nog ATG:s styrelse tvingad att anordna en telefonkonferens mellan Sverige och Australien, därför att man från huvudmannen fått underhandsbesked om att man också skulle höja priset på V65-avgifterna.

Statsrådet säger att han inte är orolig för att detta kan medföra problem för svensk travsport.

De som i dag spelar V65 är till stor del småspelare, enskilda eller i bolag. Jag skall ta ett exempel. Ett system som i dag kostar omkring 85 kr. kommer efter höjningen att kosta 144 kr. Jag tror inte att svenska folket har de resurserna, framför allt inte de hundra tusen V65-spelarna, så att de kommer att kunna öka sina insatser. Risken är att man behåller sin insats, och det innebär att chanserna att vinna minskar dramatiskt.

Jag hoppas att jag har fel, men jag är rädd för att vi får en situation med en dramatiskt minskad omsättning och mycket stora problem framöver för svensk travsport. Det är dock en business som sysselsätter 5 000 hel- och deltidsanställda runt om i vårt land.

Prot. 1985/86:17
24 oktober 1985

Omlöneavtalens betydelse för arbetslösheten

Tack vare en ganska hygglig ekonomi har svensk travsport i dag nått stora framgångar. Risken är stor att dessa kommer att försvinna på grund av den planerade höjningen.

Anf. 106 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Utvecklingen av V65-spelet tycker jag inte ger anledning att dra slutsatsen att det skulle finnas risk för kris inom sporten. Det finns en koppling mellan den höjning tipset har aviserat av sitt radpris och ett höjt vinsttak. Samma koppling finns inom V65.

Jag vill också slutligen säga att 60 öre år 1979, då den senaste höjningen gjordes, motsvarar ungefär 1 kr. 5 öre i dagens penningvärde.

Anf. 107 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Det finns ingen anledning att blanda in inflationen i detta sammanhang.

När det gäller denna koppling, att man i framtiden skulle kunna få 2 milj. kr. i pris som vinst på V65, kan jag säga att den chansen har man redan i dag med den omsättning vi nu har. De senaste tre veckorna hade man vid två tillfällen kunnat dela ut tre vinster på 2 miljoner, ifall man hade haft den möjligheten.

Jag tror dock att den möjligheten kommer att försvinna framöver. Svenska folket kan inte öka sin insats med nästan 70 % som det här är fråga om. Jag är rädd för att detta på sikt blir dödsstöten för den för närvarande mycket framgångsrika svenska travsporten.

Överläggningen var härmed avslutad.

37 § Svar på fråga 1985/86:107 om löneavtalens betydelse för arbetslösheten

Anf. 108 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Bengt Wittbom har frågat mig vid vilken avtalsnivå för år 1986 det inte är möjligt för regeringen att hålla tillbaka en ökad arbetslöshet.

Den fråga Bengt Wittbom har ställt till mig går inte att besvara på ett sådant sätt att en viss lönekostnadsökning kopplas till en viss arbetslöshetsnivå.

Konjunkturinstitutet antar i sin nyligen publicerade höstrapport att timlönerna, räknat som total kostnadsökning per timme, ökar med 6 % år 1986. Den svaga produktions- och sysselsättningsutveckling som institutet då förutser visar att 6 % lönekostnadsökning år 1986 är för mycket. Enligt min mening måste vi komma ner till en lägre lönekostnadsökning om vi skall kunna realisera våra höga sysselsättningsambitioner.

I regeringsdeklarationen underströks att värnet om sysselsättningen är och förblir den viktigaste uppgiften för regeringens ekonomiska politik. Alla ansträngningar kommer därför att göras för att denna uppgift skall kunna lösas.

Anf. 109 BENGT WITTBOM (m):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet Bengt K. Å. Johansson för ett rekordligt och rejält svar. Jag frågade arbetsmarknadsministern om samma sak och fick svar för en vecka sedan. Men det svaret var inget svar. Nu har vi fått besked om – för att uttrycka det på vanlig svenska i stället för på den kansli- och byråkratsvenska som vi i riksdag och departement normalt kommunicerar med varandra på – att ni när ni träffar parterna på Rosenbad säger att ni har ett direkt ansvar för den arbetslöshet som kommer att inträffa om lönekostnaderna, på grund av de avtal som kommer att träffas, hamnar på en nivå som t. o. m. ligger under 6 %. Det beskedet har vi fått av Bengt K. Å. Johansson. Det är vi tacksamma för.

Jag hoppas bara, herr talman, för att fatta mig kort, att Bengt K. Å. Johansson och Kjell-Olof Feldt lyckas hålla Anna-Greta Leijon stängden när det gäller att realisera detta. Skälen till att jag önskar er lycka till är goda, för detta är er enda chans att, som statsrådet själv säger, klara era höga sysselsättningspolitiska ambitioner.

Anf. 110 Statsrådet BENGT K. Å. JOHANSSON:

Herr talman! Det finns i de uttalanden och de uppfattningar som har kommit till uttryck här i riksdagen ingen motsättning mellan vad statsministern har sagt, vad Anna-Greta Leijon har sagt och vad jag har sagt nu.

Anf. 111 BENGT WITTBOM (m):

Herr talman! Jag tycker att Bengt K. Å. Johansson skulle ha struntat i den sista repliken. Men det är roligt att något av statsråden i den här långa frågerundan faktiskt ger en replik, så att vi får en chans att diskutera de frågor som ställs. Men inlägget var onödigt, för nu är det inte klart längre var ni står. Jag förstår inte riktigt hur ni skall klara ut det.

År från år har Sverige levt med situationen att för höga avtal har skapat växande arbetslöshet. Vi går in i den försämrade konjunkturen med sämsta tänkbara arbetsmarknadspolitiska förutsättningar. Så här kan vi inte fortsätta. Det finns bara en väg ur detta, och det är ansvarsfulla avtal. Ni försökte en metod förra gången med vad Stig Malm kallade "kafferep" på Rosenbad. Det gick inte. Bortsett från "kafferepen" var det precis den här osäkra attityden ni visade. Det var därför ni misslyckades. Bli inte osäkra igen, utan fullfölj era föresatser! Det kommer ni att få vårt stöd för i riksdagen.

Överläggningen var härmed avslutad.

38 § Meddelande om svar på interpellation 1985/86:14

Anf. 112 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Jag hade för avsikt att besvara interpellation nr 14 den 4 november, men då interpellanten är förhindrad den dagen har vi kommit överens om att svaret skall lämnas den 5 november 1985.

*Om förslaget om höjda
teleavgifter*

Anf. 113 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Televerket har nyligen föreslagit vissa omläggningar och höjningar av teletaxorna.

Med anledning härav har Karl-Erik Persson frågat mig om jag är beredd att medverka till att den, enligt frågeställarens mening, orättvisa fördelningen av taxehöjningen ej genomförs. Barbro Sandberg har frågat mig om jag kommer att bifalla televerkets yrkande, och Margó Ingvardsson har frågat mig om det inte blir för dyrt för folk att ha telefon. Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Televerkets förslag innebär för åren 1986 och 1987 bl. a. att abonnemangsavgiften höjs, att markeringsintervallerna för lokalsamtal förkortas och att rikssamtalen blir dyrare på vardagsförmiddagar, kvällar och helger. Samtidigt blir de långväga rikssamtalen billigare. Verket har också angett allmänna utvecklingslinjer för taxestrukturen under de närmaste tio åren och redovisat ett räkneexempel för de närmaste fem åren med vissa inflationsantaganden.

Förslagets fördelningseffekter och övriga konsekvenser utreds nu inom kommunikationsdepartementet. När beredningen är avslutad kommer regeringen att ta ställning.

Anf. 114 ANDRE VICE TALMANNEN:

Eftersom Karl-Erik Persson på grund av sjukdom är förhindrad att motta svaret på sin fråga tillåts Margó Ingvardsson att även beröra Karl-Erik Perssons fråga i samband med att hon mottar svaret på sin egen fråga.

Anf. 115 MARGÓ INGVARDSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. Jag tycker att svaret är positivt så till vida att kommunikationsministern inte direkt försvarar de av televerket föreslagna höjningarna, utan anger att man inom departementet skall se över de fördelningspolitiska effekterna. Det är mycket bra, för de fördelningspolitiska effekterna av det här förslaget är djupt orättvisa.

Det är företagen som efterfrågar en snabbare telefonservice, som vill att samtalen kopplas snabbare. Detta är inte de vanliga hushållsabbonnenterna så intresserade av. Som vanlig hushållsabbonnent kan man faktiskt vänta en stund om linjen skulle vara överbelastad. Men det är hushållsabbonnenterna som enligt det här förslaget kommer att få betala för att företagen skall få en utbyggd och förbättrad service. Det är alltså djupt orättvist, och därför är det mycket bra att man skall se över förslaget inom departementet.

Många äldre och handikappade har ett stort behov av telefon, eftersom telefonen många gånger måste ersätta en social samvaro med vänner och bekanta. Tidigare har taxepolitiken varit sådan att den fasta avgiften för telefon skulle vara satt så låg att ingen människa av ekonomiska skäl skulle behöva avstå från att ha telefon. Men med de höjningar som televerket föreslår inom en femårsperiod skulle det bli en fördubbling av den fasta årskostnaden för telefon. Då är det uppenbarligen en risk för att de som inte

ringer så mycket själva, men som har telefon för att kunna ta emot samtal anser att de inte längre har råd att hålla sig med telefon.

Jag hoppas att kommunikationsministern delar vår uppfattning, och jag ställer frågan: Delar kommunikationsministern uppfattningen att den fasta avgiften för telefon skall vara så låg att ingen behöver avstå från att ha telefon?

Anf. 116 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Anledningen till att jag ställt frågan är den stora oro som många äldre och handikappade känner inför en eventuell ytterligare kostnadsökning för telefon. Det är just dessa människor som behöver kontakt med omvärlden. Jag vill också nämna att jag fått många positiva reaktioner på att frågan tagits upp i riksdagen.

Ur trygghetssynpunkt är det mycket viktigt för de här människorna att till rimliga kostnader dygnet runt ha tillgång till kommunikationsmöjligheter med anhöriga och vårdpersonal. Jag vet av erfarenhet att äldre och handikappade redan i dag många gånger har väsentligt högre telefonkostnader än vi friska, därför att de inte kommer ut i samhället på samma sätt som vi andra. De kan inte hälsa på vänner och bekanta, de kan inte gå på kurser osv. Deras möjlighet att umgås är just telefonen.

Televerket har tidigare haft den uppfattningen att låga inträdes- och abonnemangsvavgifter skall göra det möjligt för alla att ha telefon. Delar statsrådet den uppfattningen? Jag hoppas det, så att regeringen efter beredningen avslår televerkets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

40 § Svar på fråga 1985/86:75 om extra statsbidrag för länsväg 293

Anf. 117 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Inger Hestvik har frågat mig om jag har för avsikt att biträda en önskan om extra statsbidrag för länsväg 293. Vägen har stängts av för all trafik efter höstens översvämningar.

Vägverket har funnit att väg 293 måste läggas om i ny sträckning på delen Norr Amsberg-Ängesgårdarna. Vägförvaltningen i Kopparbergs län har därför påbörjat arbetet med att ta fram en arbetsplan för en ny väg. Det arbetet beräknas vara klart till våren 1986. Samtidigt pågår undersökningar för att kartlägga omfattningen av skador på broar och andra vägar i de översvämningsdrabbade områdena.

Regeringen har tillsatt en arbetsgrupp för åtgärder mot översvämnings-skadorna. Berörda länsstyrelser har fått i uppdrag att snarast utreda och rapportera om skadornas omfattning.

Enligt min mening är det ännu för tidigt att ta ställning till hur kostnaderna för att åtgärda skadorna skall finansieras. I det konkreta fall som Inger Hestvik tar upp kan en ersättningsväg tidigast börja byggas sommaren 1986. Då bör vi också ha klarat ut hur kostnaderna skall bestridas.

Anf. 118 INGER HESTVIK (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Hultström för svaret.

Dalarna är ett av de områden som drabbades av höstens regnande och som därigenom fick skador på bl. a. länets vägnät.

Länsväg 293 löper genom min hemkommun Borlänge. Den är en viktig förbindelseled förutom för borlängeborna också för folket som bor i Siljansområdet.

När länsväg 293 nu har avstängts på en del som löper längs Dalälven tvingas många att ta nya vägar till sitt arbete och därigenom förlänga sina arbetsresor med upp till tre mil per dag.

Vägar brukar i allmänhet kunna repareras, men den vägskada jag här åsyftar har orsakats av att älven grävt en 25 meter djup älvfåra. Att fylla ut den skulle kosta mellan 30 och 40 milj. kr., och vägen skulle ändå inte vara säkrad för älvens framfart i framtiden.

En ny väg är, som statsrådet påpekar, på planeringsstadiet – det är bara pengar som fattas för att arbetet skall kunna sättas i gång inom kort. Planerad kostnad för den nya vägen ligger på mellan 12 och 15 milj. kr., alltså betydligt under kostnaden för en reparation.

Om vi skulle kunna börja ett vägbygge snart, skulle det dessutom lösa ett annat problem. Vi har i vårt län en oerhört stor byggarbetslöshet. Flera byggnadsprojekt befinner sig i slutfasen med ökad byggarbetslöshet som trolig följd.

Att lämna statsbidrag till en ny sträckning av länsväg 293 skulle alltså dels lösa det akuta problemet med väglöst område, dels lösa de trafiktekniska problem som uppstår med bl. a. den tunga trafiken i nuvarande situation och dessutom vara ett arbetsmarknadspolitiskt instrument.

Vi ser alltså fram emot ett så snabbt beslut som möjligt om statsbidrag till länsväg 293.

Överläggningen var härmed avslutad.

41 § Svar på fråga 1985/86:80 om frågan om fasta förbindelser över Öresund

Anf. 119 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Per Stenmarck har frågat mig om regeringen kommer att fullfölja arbetet med att etablera fasta förbindelser över Öresund.

Svaret på frågan är ja. Arbetet med att utarbeta en regeringsöverenskommelse mellan Danmark och Sverige om fasta förbindelser över Öresund skall fortsätta.

Anf. 120 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga. Det var ett rakt, rejält och positivt svar.

Det är ju alltid med en viss förväntan man ser fram emot att få veta en ny kommunikationsministers syn på frågan om fasta förbindelser över Öresund. Diverse kommunikationsministrars inställning till den frågan har varierat

högst påtagligt under senare år.

Min fråga till den nye kommunikationsministern var väl närmast att betrakta som en stilla begäran om ett förtydligande. Vissa uttalanden, åtminstone sådana man kunnat se dem återgivna i massmedia, har kanske inte alltid varit lika klara som dagens svar.

Det danska folketinget kommer, förhoppningsvis under hösten, att ta ett viktigt avgörande beslut angående fasta förbindelser. I Sverige måste vi naturligtvis avvakta detta.

Nu är det ju så att vi inte ligger riktigt i fas med den tidsplan som regeringen och den danska trafikministern tidigare drog upp, i och med att det danska beslutet skjutits framåt i tiden. Men om det kommer ett beslut nu under hösten och om det här beslutet ur svensk synvinkel är positivt, behöver det bara innebära ett halvt års förskjutning av regeringens egen tidsplan. Därför vill jag ställa följdfrågan: Kan det då innebära att vi kan få en proposition på riksdagens bord redan under våren nästa år?

Anf. 121 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Eftersom det är den danska behandlingen av frågan som har orsakat tidsförskjutningen, är det svårt för mig att uttala mig om hur stor förskjutning det kan bli fråga om. Trafikministrarna skall träffas i mitten av november och diskutera bl. a. den här frågan. Då kanske det klarnar hur det ligger till med behandlingen i det danska folketinget.

Anf. 122 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag är tacksam för detta ytterligare förtydligande. Jag tolkar det positivt och utgår från att regeringen kommer att arbeta så snabbt som det över huvud taget är möjligt.

Jag kommer med fortsatt envist intresse att följa regeringens arbete i denna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

42 § Svar på fråga 1985/86:92 om åtgärder för att öka flygsäkerheten

Anf. 123 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Agne Hansson har frågat mig om regeringen är beredd att vidta några åtgärder för att öka flygsäkerheten.

Som en allmän bakgrund vill jag peka på att flygsäkerheten i Sverige vid en internationell jämförelse ligger på en hög nivå. Jag kan också nämna att det svenska flygledningssystemet anses vara ett av de mest moderna i världen.

Det allvarliga olyckstillbudet över Söderhamn, som Agne Hansson bl. a. refererar till, utreds för närvarande på luftfartsverkets begäran av statens haverikommission. Luftfartsverket har, vilket förtjänar att påpekas, omedelbart vidtagit åtgärder för att öka flygsäkerheten. Verket har bl. a. skärpt regler och rutiner för radorapportering mellan flygplan och trafikledning. Behovet av ytterligare åtgärder undersöks för närvarande inom verket.

Det är därför för tidigt att uttala sig om vilka ytterligare säkerhetsåtgärder

som luftfartsverket kan komma att genomföra eller om sådana åtgärder förutsätter regeringens medverkan.

Anf. 124 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag vill på kommunikationsministerns premiärdag i kammarens talarstol tacka för svaret på min fråga. Jag vill också hälsa honom välkommen till ett nytt arbetsområde.

Av min fråga framgår att jag tycker att det vore lämpligt att kommunikationsministern omgående i sitt nya arbete funderade över hur vi skall kunna förbättra flygsäkerheten här i landet.

Olyckstillbudet för 14 dagar sedan i samband med starten och landningen vid Arlanda tyder på att allt inte står väl till. Sådana här tillbud är ju allvarliga och oroar självfallet många. Därför måste bättre garantier skapas för att vi skall kunna undvika tillbud av detta slag.

Bara rena turen räddade dessa två plan med 190 passagerare ombord från en frontalkollision och den katastrof som därmed hade varit ett faktum. Jag tycker inte att man då får slå sig till ro med att konstatera att vi vid en internationell jämförelse ligger högt i fråga om säkerheten och att det svenska flygledningssystemet anses vara bland de modernaste i världen.

Ingenting är perfekt så länge vi råkar ut för sådana här incidenter. Därför går arbetet med att öka säkerheten vidare.

Jag tycker inte heller att regeringen i detta fall borde avvakta. En fråga som vi i centern tagit upp är huruvida man kan minska trängseln i luftkorridorerna vid Arlanda och Kastrup. Vore det inte, herr kommunikationsminister, välbetänkt att fundera över den saken så länge dessa incidenter fortsätter?

Överläggningen var härmed avslutad.

43 § Svar på fråga 1985/86:96 om provisorisk järnvägsbro över Ore älv

Anf. 125 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! I samband med översvämningkatastrofen i Noppikoski raserades järnvägsbron över Ore älv strax norr om Orsa.

Med anledning härav har Sven Henricsson frågat mig om jag är beredd medverka till åtgärder för att på några dagar, med hjälp av ingenjörtruppernas järnvägsförband, få i gång trafiken på banan.

SJ började omgående efter broraset planera för att bygga en ny bro. Den nya bron beräknas stå färdig senast den 1 juni nästa år. Till dess får SJ:s resenärer åka buss mellan Mora och Sveg medan godstrafiken omdirigeras över andra banor och på vägar.

Jag tycker det är en bra idé att, som Sven Henricsson föreslår, använda militärt byggande för övningsändamål för att vid olyckor klara våra allmänna kommunikationer. I det här fallet skulle dock en provisorisk militär bro föra med sig en rad merkostnader. Med hänsyn till detta och till att trafiken i stort sett ändå uppges fungera bra ser jag ingen anledning att ta något initiativ i frågan.

Andre vice talmannen konstaterade att frågeställaren ej var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

Prot. 1985/86:17
24 oktober 1985

*Om igångsättande av
visst vägbyggnadspro-
jekt*

44 § Svar på fråga 1985/86:109 om igångsättande av visst vägbyggnadsprojekt

Anf. 126 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Per-Richard Molén har frågat mig varför jag dröjer med beslutet att bygga den s. k. Deltavägen norr om Timrå – enligt Molén ett av Sveriges mest lönsamma vägprojekt.

Vägbyggandet i landet sker enligt tioåriga planer som revideras vart femte år. Planeringen är starkt decentraliserad och innefattar även det vägbyggande som kan bli aktuellt med sysselsättnings- eller arbetsmarknadsmedel. I flerårsplanerna för åren 1984–1993 finns den s. k. Deltavägen med planerad byggstart år 1987. Arbetsplanen för vägen fastställdes av regeringen den 27 juni i år.

Slutligen vill jag säga att jag inte på något sätt dröjer med beslut om Deltavägen. Det är inte jag som beslutar när enskilda vägobjekt skall påbörjas. Det är vägverkets uppgift enligt den ordning som riksdagen har beslutat.

Anf. 127 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för svaret. Ett av skälen till att jag har ställt frågan är att jag velat göra den nya kommunikationsministern uppmärksam på att just byggande av det här vägavsnittet är ett av de mera lönsamma byggprojekt som vi har i vårt land. Jag har också haft för avsikt att göra kommunikationsministern uppmärksam på att Västernorrlands län hamnat mitt emellan Norrbotten, Västerbotten och Stockholmsregionen i form av något slags ingenmansland. Regeringens eventuella trängtan att göra några arbetsmarknadspolitiska eller regionalpolitiska insatser är synnerligen svagt utvecklad. Västernorrlands län, inte minst regionen mellan Sundsvall och Härnösand, tillhör inte, så som många tror, de expansiva regioner som man kan finna på många andra håll. Länet har drabbats av omstruktureringar och avvecklingar av industriell verksamhet, vilket har dragit ner sysselsättningen med uppemot 1 000 personer på mycket kort tid. Avflyttningen är, precis som jag påpekar i frågan, stor och ungdomsarbetslösheten mycket hög.

Om man nu, som vägförvaltningen gjort, förberett en sådan lönsam samhällsinvestering som den nya sträckningen av E 4 över Indalsälvens delta är, tycker jag att det vore rimligt om regeringen gick regionen till mötes genom att ge vägverket tillstånd att tidigarelägga investeringen på vägsträckan. Man hjälper då byggföretag, betongindustrier, åkerier och grävmaskinsföretag som uppenbarligen har det mycket besvärligt i det här området.

Herr talman! Jag tycker att kommunikationsministern litet grand skjuter över problemet till vägförvaltningen genom att säga att det är statens vägverk som genom sin planering avgör när vägprojektet skall komma i gång. Regeringen har trots allt ändå möjlighet att omprioritera medel via

arbetsmarknadsdepartementets titel. Jag vill därför, herr talman, föreslå att kommunikationsministern tar kontakt med arbetsmarknadsministern.

Överläggningen var härmed avslutad.

45 § Svar på fråga 1985/86:115 om översyn av rutinerna för debitering av TV-licensavgifter

Anf. 128 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! TV-abonnemang kan endast sägas upp kvartalsvis. Margitta Edgren har frågat mig om jag ämnar medverka till att televerket ser över sina rutiner för TV-licensavgifter i syfte att åstadkomma en ändring av detta förhållande.

Enligt lagen om avgift för innehav av televisionsmottagare skall den som innehar mottagare erlægga allmän mottagaravgift per kalenderkvartal. I lagen anges att om avgift första gången skall erläggas under löpande avgiftsperiod så skall avgiften sättas ned till det belopp som svarar mot antalet kvarvarande dagar av perioden. Någon motsvarande bestämmelse finns inte då TV-abonnemang sägs upp. Detta har alltid tolkats så att hel kvartalsavgift måste betalas även om abonnemanget sägs upp under löpande kvartal. Det är alltså detta förhållande som är bakgrunden till televerkets debiteringsrutiner.

Anf. 129 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Tack, kommunikationsministern, för svaret. Svaret är ju ungefär en bekräftelse på vad jag framhöll när jag undrade om kommunikationsministern ville medverka till en ändring. Det står faktiskt i den här blå boken, regeringens redogörelse för de statliga verken, att målparagrafen för televerket är att det skall uppfattas som kundstyrt, effektivt och kvalitetsmedvetet. Mot dessa stolta mål står alltså verkligheten, där konsumentens ställning verkligen är svag. Konsumentombudsmannen har ju också vid ett flertal tillfällen påpekat detta. Allt är en effekt av att televerket arbetar under monopol.

Samtidigt är det litet pikant att man inom televerket skyller dessa dåliga rutiner på att de egna datorprogrammen är så gamla, att om man började peta i dem skulle alltihopa komma att haverera. Det pikanta ligger i att vissa delar av televerket samtidigt håller på att profilera sig som experter på programmeringshjälpmedel och datorprogram. Detta sker alltså på samma gång som de egna datorhjälpmedlen är så dåliga.

Min fråga kvarstår: Ämnar statsrådet medverka till att televerket ser över sina rutiner för dessa avgifter, så att det inte blir som jag har redovisat i min fråga, nämligen att barn blir tvingade att betala licensavgifter sedan föräldrarna har gått bort?

Anf. 130 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Konsumentombudsmannen har enligt uppgift granskat televerkets rutiner för uttag av licensavgifter och inte funnit anledning att

göra någon anmärkning mot verket. Det jag har upplyst om i svaret är hur nuvarande lag tolkas. Om Margitta Edgren anser att lagtolkningen bör ändras på denna punkt får hon aktualisera detta i annan ordning. Det bör i så fall knappast skyllas på televerkets debiteringsrutiner.

Anf. 131 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Jag menar att televerket självt har tolkat lagen fel. Om jag inte kan få fråga om detta i dag ber jag att få återkomma.

Överläggningen var härmed avslutad.

46 § Svar på fråga 1985/86:67 om statsbidragen till kooperativa daghem och fritidshem

Anf. 132 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Sigge Godin har frågat om jag avser att vidta några åtgärder för att statsbidrag skall utgå till kooperativa daghem och fritidshem som kommunerna inte tar med i sina barnomsorgsplaner.

Rätt att erhålla statsbidrag för privata daghem och fritidshem har föräldraföreningar samt ideella organisationer och föreningar.

I regeringens proposition (1984/85:209) om förskola för alla barn, som kommer att behandlas av riksdagen senare i höst, föreslås att bidragen till de alternativa barnomsorgsformerna helt skall jämföras med de bidrag som utgår till kommunernas barnomsorg. Detta är ett uttryck för regeringens positiva syn på bl. a. en ökad föräldramedverkan i barnomsorgen.

Antalet statsbidragsberättigade alternativa barnomsorgsformer, till vilka bl. a. föräldrakooperativen hör, har också ökat under de senaste åren.

Någon anledning att föreslå förändringar när det gäller kommunens rätt – och ansvar – att själv bestämma om vilka alternativa barnomsorgsformer som skall ingå i kommunens barnomsorgsplan finns inte enligt min mening. Jag avser emellertid att tillsammans med socialstyrelsen och Svenska kommunförbundet ta upp frågan om behovet av rådgivning och ytterligare precisering vad gäller frågan om statsbidragen till olika alternativa barnomsorgsformer.

Anf. 133 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret – det var ju en liten bit på väg.

Skälet till att jag har ställt den här frågan om förskolan i Mjällom är att den drivs som ett kooperativ – föräldrarna turas om att sköta verksamheten med hjälp av pedagogisk personal, som emellertid kan medverka endast några timmar per vecka. Mjällom ligger i en glesbygd, men man har god sysselsättning på orten, och där finns också en lågstadieskola med vilken förskolan har ett mycket gott samarbete.

Barnen måste – om de bereds plats inom annan förskola – pendla minst två mil per dag. När de sedan skall börja i årskurs 1 skall de tillbaka och gå i skolan hemma i Mjällom.

Föräldrarna har organiserat verksamheten så att alla rimliga krav är

uppfyllda: bra, ändamålsenliga lokaler, pedagogiskt riktigt material osv. Föräldrarna har också ambitionen att anställa pedagogisk personal för att höja kvaliteten på verksamheten, men de saknar tyvärr de ekonomiska förutsättningarna.

Det förvånar mig verkligen att socialdemokraterna i Kramfors kommun inte delar regeringens positiva syn på alternativa barnomsorgsformer. Och föräldrarna kan naturligtvis inte begripa varför statsbidrag utgår till en exakt likadan verksamhet på andra sidan kommungränsen, nämligen i Härnösand – men alltså inte i Kramfors.

Med anledning av statsrådets svar skulle jag vilja fråga: Hur snart kan dessa överläggningar komma till stånd, så att man kan få statsbidrag för Mjälloms förskola?

Anf. 134 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag vill inte diskutera enskilda kooperativa föräldradaghem här i kammaren, eftersom jag tror att vi är överens om att det är resp. kommun som skall ta ställning till vilka olika alternativa barnomsorgsformer som man faktiskt skall ta upp i sin barnomsorgsplan.

Men jag vill gärna än en gång understryka den positiva syn som regeringen ger uttryck för i propositionen, där de alternativa barnomsorgsformerna jämföras med kommunens egen barnomsorg i statsbidragshänseende.

En viktig punkt är – och den är enligt min uppfattning viktig för hela nationen – att de kvalitativa aspekterna kan upprätthållas i de alternativa barnomsorgsformerna. Ett av syftena med den överläggning som vi tänker oss ha med socialstyrelsen och Kommunförbundet är just att diskutera igenom de kvalitativa sidorna och hur man kan utveckla synen på en god barnomsorg i alternativa former. Som direkt svar på frågan *när* kan jag säga att dessa överläggningar skall komma till stånd eller i varje fall ta sin början redan under denna höst.

Anf. 135 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Det bådar gott. I Mjällom har man väntat på statsbidraget ganska lång tid nu. Det är helt klart att vi inte behöver diskutera just den här förskolan. Men det positiva är att statsrådet och jag kan vara överens om att något måste göras så att inte statsbidragsbestämmelserna används på detta sätt bara därför att man inte delar regeringens uppfattning. I detta fall delar jag och folkpartiet regeringens uppfattning att vi skall ha en god omsorg men att det skall finnas variationer. Därför behövs kooperativa daghem, inte bara i Mjällom. Vi ser fram mot överläggningarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

47 § Föredrogs och hänvisades
Skrivelsen och propositionerna
1985/86:20 till näringsutskottet
1985/86:26 till skatteutskottet
1985/86:29 till justitieutskottet
1985/86:33 till socialutskottet

48 § Anmäldes och bordlades
Proposition
1985/86:42 Försöksverksamhet inom hälso- och sjukvårdens område

49 § Anmäldes och bordlades
Motionerna
1985/86:64 av *Lars Werner m. fl.*
1985/86:65 av *Rolf Dahlberg m. fl.*

Ändring i bestämmelserna om konsolideringsfond för allmännyttiga bostadsföretag (prop. 1985/86:16)

Prot. 1985/86:17
24 oktober 1985

Meddelande om interpellationer

50 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 24 oktober

1985/86:36 av *Lars Tobisson* (m) till finansministern om åtgärder för att stimulera hushållssparandet:

Sedan länge faller sparandet trendmässigt i Sverige. Det motsvarar nu inte mycket mer än kapitalförslitningen. En liknande nedgång i det totala sparandet har inträffat endast i andra krisdrabbade länder som Belgien och Danmark.

Samtidigt med nedgången av sparandet i Sverige har det skett en kraftig förskjutning mellan olika sektorer. Företagssparandet har ökat, men det har inte kunnat uppväga det negativa omslaget inom den offentliga sektorn. Resultatet har blivit upprepade underskott i bytesbalansen. Eftersom det strukturella bytesunderskottet är större än det synliga, är sparandebristen stor i vårt land.

Även hushållssparandet minskar. Sedan någon tid är Sverige ensamt bland OECD-länderna om att ha en negativ sparkvot för hushållen. De tidigare nämnda krisländerna Danmark och Belgien har ett hushållssparande på 12–14 %, vilket naturligtvis gör det lättare för dem att hantera sina budgetunderskott.

Hushållens reala sparande hölls väl uppe under 1970-talet genom de stora investeringarna i småhus. Sedan denna form av boende kraftigt försvårats, skedde en omsvängning mot finansiellt sparande. Men även detta har nu avtagit, bl. a. därför att villkoren för privatpersoners aktieäggande allvarligt har försämrats. Antalet aktieägare växer visserligen, vilket vittnar om ett utbredd intresse för denna sparform, men den gynnsammare skattesituation som institutionerna befinner sig i medför att deras andel av börsaktierna stadigt växer. På senare tid har också kunnat konstateras, att den jämna fördelning mellan penning- och aktiesparande som utmärkte skattesparandet fram till det senare regeringsskiftet förbytts i en snabbt växande övervikt för sparande i statsskulden.

Utöver sparfientliga skatteregler kan som orsak till det minskade hushålls-

sparandet anges den kraftiga utbyggnaden av de kollektiva skyddsnäten i Sverige. Motiven för hushållen att spara blir färre, när det offentliga övertar en allt större del av ansvaret för den enskildes försörjning. Vidare minskar hushållens möjligheter och intresse av att spara, när som tidvis under 1970-talet realräntan är negativ. De senaste årens ras i sparkvoten torde ha ett starkt samband med nedgången i hushållens reala inkomster. Mellan 1980 och 1984 minskade den disponibla inkomsten med 5 % men den privata konsumtionen med mindre än 1 %, varav följde sparkvotens fall från 5 % till omkring 0.

Det låga sparandet i Sverige medför att vi inte avsätter resurser för den utbyggnad av näringslivet som är nödvändig, om landets ekonomi skall kunna återföras till balans och tillväxt. Den viktigaste åtgärden för att minska den stora sparandebristen är naturligtvis att minska budgetunderskottet genom att skära ned de statliga utgifterna. Men därtill är det nödvändigt att kraftigt förbättra hushållens sparkvot. Den främsta förutsättningen för framgång i detta avseende är en allmänt balansskapande ekonomisk politik med sänkta marginalsatser och kamp mot inflationen. Men därutöver krävs det särskilda sparstimulerande åtgärder med inriktning främst på boende och riskvilligt kapital. Målet bör vara att hushållen skall ha ett sparkapital som motsvarar den genomsnittliga årslönen för en industriarbetare.

I en nära framtid frigörs stora belopp för medborgarnas konsumtion. Det rör sig om bl. a. bundet femårssparande från den borgerliga regeringstiden och det slags tvångssparande som uttaget av för stor preliminärskatt utgör. Trots att realräntan för närvarande är kraftigt positiv, finns det stora risker att hushållen i sin nuvarande trängda situation använder dessa medel för konsumtion, vilket inte är önskvärt vare sig på kort eller lång sikt.

Mot denna bakgrund vill jag till finansministern framställa följande frågor:

1. Är finansministern nöjd med att hushållssparandet i Sverige är negativt?
2. Om inte, vilka åtgärder avser finansministern att föreslå i syfte att stimulera hushållens sparande?

1985/86:37 av *Ulla Orring* (fp) till jordbruksministern om ökat statligt stöd till jordbrukare i Norrland:

De människor i norra Sverige som arbetar inom jordbruket upplever i år en svår situation. Skördeutfallet i Västerbotten t. ex. blev ett av de sämsta i mannaminne. Man talar om missväxt. En sällsynt sträng vinter, en kylig vår och en mycket regnrik sommar och höst orsakade ett dåligt skörderesultat. Förlusten för jordbrukarna i Västerbotten beräknas till 110 milj. kr.

De ekonomiska effekterna ställer jordbrukarna inför en svår situation. Kan man fortsätta arbetet inom en allt mindre lönsam näring och vilka andra alternativ till sysselsättning finns i Norrlands inland?

Därför krävs nu kraftiga åtgärder från statsmakternas sida för att bistå jordbrukarna i dagens aktuella krisläge. Om inte åtgärderna sätts in fortsätter utslaktningen av nötkreatur, och risk föreligger att hela besättningsar försvinner och grisstallar ställs tomma.

Årets skördeutfall får därigenom allvarliga och även långsiktiga konsekvenser för jordbruksnäringens fortbestånd i Västerbottens glesbygder.

Många äldre jordbrukare avvecklar, och redan påtänkta eller kommande generationsväxlingar avbryts.

En ytterligare utglesning av jordbruken i norra Sverige och i Västerbotten får stora samhällsekonomiska effekter.

Det räcker därför inte bara med åtgärder med anledning av höstens skördesituation, utan även på längre sikt måste skapas ett system som garanterar jordbrukarna en hållbar lönsamhet och fortgående sysselsättning. Det är därför väsentligt att Norrlandsstödet kan uppräknas och att en återkommande årlig uppräkning med PM-index sker (och därmed anpassas till utredningsförslaget Jo 1981:4).

En regionalt väl differentierad jordbruksproduktion är inte minst av beredskapsskäl nödvändig. Produktionskapaciteten får inte minska i förhållande till dagens nivå. Det är inte i Norrland som de stora överskotten inom jordbruksproduktionen uppstår.

Familjejordbruken i kombination med skogsbruk är sålunda en viktig näringsgren och har dessutom stor betydelse för natur och landskapsvård och bevarar därigenom en levande bygd. Om lönsamheten för deras utövare ytterligare skulle minska är risken stor att en nedläggning av jordbruken sker med åtföljande arbetslöshet och befolkningsminskning i Norrlandsläna. En ödesdiger utvandring från läna måste förhindras.

Med anledning av det anförda får jag ställa följande frågor till jordbruksministern:

1. Vilka åtgärder kan Norrlandsjordbrukarna påräkna?
2. Kommer ytterligare stöd till särskilt utsatta grupper av jordbrukare att ges med anledning av årets skördesituation?
3. Kommer det s. k. Norrlandsstödet att uppräknas och därigenom en årlig uppräkning av PM-index att ske enligt förslag från kommittén för översyn av Norrlandsstödet Jo 1981:4?

51 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 24 oktober

1985/86:128 av *Hugo Hegeland* (m) till finansministern om regeringens inflationsmål:

Regeringens inflationsmål används som underlag bl. a. för statens och kommunernas budget. Ambitionen att få ned inflationen bör emellertid inte locka till helt orealistiska inflationsmål, som ju försvårar budgetarbetet i stället för att underlätta det. För 1984 var regeringens inflationsmål 4 %. Den faktiska prisstegringen blev drygt 8 %. För år 1985 är regeringens inflationsmål 3 %. Den faktiska prisstegringen torde bli drygt 6 %. Med anledning härav vill jag fråga:

Är finansministern beredd att ompröva sin benägenhet att proklamera helt

Prot. 1985/86:17
24 oktober 1985

Meddelande om frågor

orealistiska inflationsmål och i stället grunda inflationsmålet på en realistisk analys av sannolik prisutveckling?

1985/86:129 av *Gullan Lindblad* (m) till utbildningsministern om sjuksköterskeutbildningen:

Sedan 1983 gäller en överenskommelse mellan Sverige, Norge och Danmark att den som har legitimation som sjuksköterska i ett av länderna skall ha rätt till motsvarande godkännande i de andra länderna.

Nu visar det sig emellertid att de nya utbildningslinjerna inte räcker för legitimation i Norge. Såväl Norsk sykepleierforbund som Dansk sygepleieråd anser att det nya svenska utbildningssystemet är diskutabelt. Man anser utbildningen vara för kort.

Jag vill fråga:

Vilka åtgärder ämnar utbildningsministern vidta för att en svensk sjuksköterskeutbildning skall "duga" också i de övriga nordiska länderna?

1985/86:130 av *Wiggo Komstedt* (m) till finansministern om beskattningen av vissa förmåner:

Att betala lunchen med s. k. lunchkupong har blivit allt vanligare bland landets löntagare.

I dag använder sig ca 300 000 svenskar av denna förmån, och ökningen fortsätter allt snabbare. Detta är en ur beskattningssynpunkt godkänd betalningsform, delvis subventionerad av arbetsgivaren.

Nu har även s. k. motionscheckar lanserats. Dessa har som syfte att anställda skall kunna bedriva friskvård, genom att checken gäller som betalning i vissa godkända motionslokaler.

Nu har emellertid riksskatteverket bestämt att denna förmån skall beskattas till fullo, tvärtemot vad som gäller när företagen själva har vissa tider i motionslokaler.

Avser statsrådet att ta något initiativ för att få till stånd en likvärdig bedömning av dessa två förmåner?

1985/86:131 av *Per Stenmarck* (m) till finansministern om klassificeringen av viss färjetrafik:

Generaltullstyrelsen har gått emot länsstyrelsens i Malmöhus län krav att klassificera färjetrafiken mellan Ystad och Rönne på Bornholm som "lång rutt". Därmed har man försämrat möjligheterna till försäljning av parfym, tobak och sprit ombord på färjorna. Någon närmare motivering till sitt ställningstagande ger inte generaltullstyrelsen.

Är finansministern beredd att ge en förklaring till efter vilka principer klassificering sker vad beträffar kort resp. lång rutt?

1985/86:132 av *Sonja Rembo* (m) till arbetsmarknadsministern om aviserad utredning om arbetslöshetsförsäkringen:

Prot. 1985/86:17
24 oktober 1985

I årets budgetproposition aviserades en utredning om arbetslöshetsförsäkringen.

Meddelande om frågor

Mot bakgrund av de växande problemen på arbetsmarknaden i form av bl. a. hög arbetslöshet, allt längre arbetslöshetsperioder, särskilda svårigheter för äldre och ungdomar, är det angeläget att arbetslöshetsförsäkringen får en utformning som bättre fyller kraven på ett väl fungerande första skydd vid arbetslöshet. En reformering av arbetslöshetsförsäkringen brådskar med hänsyn till att problemen på arbetsmarknaden kan väntas ytterligare försvåras under den kommande lågkonjunkturen.

Med anledning härav vill jag fråga arbetsmarknadsministern:

När kommer den aviserade utredningen att tillsättas, och vilken inriktning kommer den att få?

52 § Kammaren åtskildes kl. 18.01.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Gunborg Apelgren